Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra lesnických technologií a staveb

Posouzení vybavenosti Roštejnské obory stavbami a zařízeními z hlediska historického vývoje

Bakalářská práce

Autor: Dana Slavatová, DiS.

Vedoucí práce: doc. Ing. Karel Zlatuška, CSc.

2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Posouzení vybavenosti Roštejnské obory stavbami a zařízeními z hlediska historického vývoje vypracovala samostatně pod vedením doc. Ing. Karla Zlatušky, CSc., a použila jen prameny, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma, že zveřejněním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění, a to bez ohledu na výsledek její obhajoby.

V..... dne.....

Podpis autora

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta lesnická a dřevařská

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dana Slavatová, DiS.

Lesnictví
Provoz a řízení myslivosti

Název práce

Posouzení vybavenosti Roštejnské obory stavbami a zařízeními z hlediska historického vývoje

Název anglicky

Assessment of the equipment of the game reserve ROŠTEJN with constructions in terms of historical development

---

Cíle práce

Provést soupis staveb v Roštejnské oboře sloužících k zajištění provozu obory a lesnímu hospodářství s ohledem na vznik a historickou úlohu obory. Zdokumentovat jejich současný stav a funkčnost a v souvislosti se zajištěním provozu obory a navrhnout provozní opatření v oblasti údržby, obnovy a doplnění zařízení na následující desetileté období včetně odhadu ceny. V rámci navrhovaných opatření zohledněte požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví, požadavky na požární prevenci a ochranu životního prostředí.

Metodika

1. Zjistěte základní údaje o oboře, chovu zvěře, kapacitě obory z hlediska přirozené úživnosti obory jako podklad pro kalkulaci potřeby myslivecký zařízení.

2. Zjistěte základní údaje o vzniku obory a její historické funkci.

3. Zpracujte literární přehled o stavu řešené problematiky s využitím nejméně 30 pramenů, zejména zahraničních, zabývajících budováním obor.

4. Podrobně popište oboru z hlediska stavebního a krajinářského, včetně historické dokumentace.

5. Z archivních zdrojů a výkazů zdokumentujte druhy a početní stavy zvěře od založení obory až po současnost a připojte výčet staveb a zařízení v oboře.

6. Proveďte podrobnou dokumentaci současné obory, jejího vybavení a funkce.

7. Vypracujte pro příští desetileté období plán údržby, obnovy a doplnění zařízení nezbytných pro provoz obory, včetně opatření proti pronikání predátorů.

8. Veškerá zařízení navrhněte v souladu s požadavky na zajištění bezpečnosti a ochranu zdraví při práci, požární ochranu a ochranu životního prostředí.

9. Doplňte harmonogram prací podle naléhavosti, plán údržby zařízení a kalkulaci (odhad) nákladů na obnovu a doplnění zařízení v oboře.

---

10. Výsledky a doporučení porovnejte a diskutujte s literárními prameny uvedenými v rešeršní části práce.

Harmonogram

Červen až srpen 2020 – identifikace území obory a zpracování podkladových map, archivní průzkumy

Září až prosinec 2020 – identifikace objektů, konstrukcí a opatření v oboře

Leden 2021 – předložení literární rešerše, výsledky archivních průzkumů a zpracovaných dat ke kontrole

Březen 20201 – předložení doplněných a zhodnocených výsledků a diskuze bakalářské práce

Doporučený rozsah práce

min. 30 normostran textu + přílohy

Klíčová slova

historie, krajinná architektura, obora, stavby pro myslivost

Doporučené zdroje informací

BROWN, C.J. – Policy on Fencing and Enclosure of Game, Predators and Dangerous Animals in the Western Cape Province. Biodiversity Support Services & Scientific Services. Private Bag X5014, Stellenbosch, 7599, 2014, 26 p.

ČESKÁ AGENTURA PRO STANDARDIZACI – ČSN 736108 : Lesní cestní síť. Praha: Česká agentura pro standardizaci, 2018.

ČESKÝ ÚŘAD PRO NORMALIZACI, METROLOGII A STÁTNÍ ZKUŠEBNICTVÍ – ČSN 75 2410 Malé vodní nádrže : česká technická norma. Praha: Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011.

DROUILLY, M. – Spatial, temporal and attitudinal dimensions of conflict between predators and small-livestock farmers in the Central Karoo. African Journal of Range & Forage Science, Volume 35, 2018 – Issue 3-4

HANÁK, K. – ČESKÁ KOMORA AUTORIZOVANÝCH INŽENÝRŮ A TECHNIKŮ ČINNÝCH VE VÝSTAVBĚ. *Stavby pro plnění funkcí lesa*. Praha: Informační centrum ČKAIT, 2008. ISBN 978-80-87093-76-4.

HANZAL, V., SLAMEČKA, J. – Obornictví a bažantnictví. Učebnice ČZU v Praze. Praha 2019, 176 s. ISBN 978-80-213-2997-3 (ČZU), ISBN 978-80-87668-44-3 (Druckvo)

PIRIE, T.J. – Game fence presence and permeability influences the local movement and distribution of South African mammals. African Zoology, Volume 52, 2017 – Issue 4, p. 217-227; https://doi.org/10.1080/15627020.2017.1410074

TŮMA, D. – Zlatý věk obor. Národní památkový ústav. Vydání 1. Praha, 2018, 235 p. EAN 9788085035537

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – FLD

Vedoucí práce

doc. Ing. Karel Zlatuška, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra lesnických technologií a staveb

Elektronicky schváleno dne 24. 5. 2020

doc. Ing. Miroslav Hájek, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 18. 1. 2021

prof. Ing. Róbert Marušák, PhD.

Děkan

V Praze dne 28. 02. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce doc. Ing. Karlu Zlatuškovi, CSc. za přínosné rady, připomínky a metodické vedení při zpracování bakalářské práce. Děkuji také za ochotu pracovníkům Lesní správy Telč a Národního památkového ústavu při pátrání po historii. Poděkování za pomoc a podporu si zaslouží také má rodina.

Abstrakt

Obora je prostor ohraničený kvalitním plotem, který je určený k chovu zvěře. Ke správnému fungování obory, je mimo jiné, třeba také optimálního množství mysliveckých zařízení. Mysliveckých zařízení určených jak k chovu zvěře, tak mysliveckých zařízení vhodných pro pozorování a lov zvěře.

Cílem bakalářské práce bylo zmapování historického vývoje Roštejnské obory, včetně zjištění druhového a početního stavu zvěře v průběhu historie. Historické údaje byly čerpány z publikací vydaných především Národním památkovým ústavem, historické mapy pocházejí z Moravského zemského archivu v Brně z fondů telčského panství. Zjišťováno bylo dále množství, typy a stav mysliveckých zařízení v Roštejnské oboře, včetně fotodokumentace a umístění v areálu obory. Podklady o současných poměrech obory byly získány na Lesní správě v Telči, nebo vlastním průzkumem v terénu za doprovodu oborníka. Využití těchto údajů vedlo ke zjištění, že v oboře je dostatečné množství mysliveckých staveb, které vykazují běžný stav a přiměřené podmínky pro chov zvěře. Data také posloužila pro vypracování plánu údržby. Dále je také z historických záznamů možné, vytvořit si představu o fungování obory od jejího počátku.

Klíčová slova: historie, krajinná architektura, obora, stavby pro myslivost

Abstract

A game park is an area enclosed by a high quality fence that is used for keeping game. For the proper functioning of a game park, among other things, an optimal amount of hunting equipment is needed. Both hunting facilities for rearing game and hunting facilities suitable for observing and hunting game.

The aim of the bachelor thesis was to map the historical development of the Roštejn game park, including the identification of the species and number of game throughout history. Historical data were drawn from publications issued mainly by the National Heritage Institute, historical maps were obtained from the Moravian Provincial Archive in Brno from the funds of the Telč manor. The quantity, types and condition of hunting equipment in the Roštejn Game Park were also investigated, including photographic documentation and location within the game reserve. Information on the current conditions of the game park was obtained from the Forest Administration in Telč or by the field survey accompanied by a game ranger. The use of these data led to the finding that there are a sufficient number of hunting buildings in the game park that show a normal state of and adequate conditions for the welfare of the game. The data were also used to develop a maintenance plan. Furthermore, it is also possible to get an idea of the functioning of the game reserve since its beginning from the historical records.

Keywords: history, landscape architecture, game park, buildings for hunting

Obsah

1 Seznam grafů, obrázků, tabulek 11

2 Seznam použitých zkratek 13

3 Úvod 14

4 Cíl práce 15

5 Literární rešerše 16

5.1 Historie obornictví v českých zemích 16

5.2 Roštejnská obora 17

5.2.1 Historie Roštejnské obory 17

5.2.2 Chov zvěře v Roštejnské oboře 20

5.2.3 Obnova Roštejnské obory 21

5.3 Myslivecké stavby a zařízení v historii 21

5.3.1 Historie krmných zařízení 22

5.3.2 Historie zařízení používaných k lovu a pozorování zvěře 22

5.4 Zaniklá lovecká zařízení 23

5.4.1 Kačenárny (kačeníky) 23

5.4.2 Čihadla 23

5.4.3 Bobrovny 24

5.4.4 Vlčí jámy 24

5.5 Myslivecká zařízení v současné době 25

5.5.1 Oborní oplocení 26

5.5.2 Korýtka 26

5.5.3 Krecht 26

5.5.4 Jesle 27

5.5.5 Krmeliště 27

5.5.6 Stodola 27

5.5.7 Seník 28

5.5.8 Posedy a kazatelny 28

5.5.9 Průlezy v oplocení 29

5.5.10 Záskok 30
5.5.11 Přelízka 30
5.6 Stavby pro plnění funkcí lesa 30
5.7 Oborní chov zvěře 30
5.7.1 Plánování lovu 32
6 Metodika 32
7 Výsledky 33
7.1 Popis poměrů v Roštejnské oboře 33
7.2 Chov zvěře 34
7.2.1 Počty chované zvěře za posledních deset let 37
7.2.2 Odstřel zvěře za posledních deset let 41
7.3 Myslivecká zařízení v oboře 43
7.3.1 Oborní oplocení 45
7.3.2 Oborní vrata – hlavní brána 47
7.3.3 Stodola 48
7.3.4 Krecht 49
7.3.5 Kazatelny a posedy 50
7.3.7 Jesle 52
7.3.8 Betonová krmeliště na řepu 52
7.4 Stavby pro plnění funkcí lesa 53
7.4.1 Lesní cesty 53
7.4.2 Vodní toky 54
8 Diskuze 55
9 Závěr 57
9.1 Plán údržby, obnovy a doplnění zařízení pro příští desetileté období, včetně opatření proti predátorům 58
10 Seznam literatury a použitých zdrojů 60
11 Seznam příloh 64

1 Seznam grafů, obrázků, tabulek

Graf č. 1: Výměra pozemků

Graf č. 2: Podíl chované zvěře v oboře

Graf č. 3: Jarní kmenové stavy daňka za posledních deset let

Graf č. 4: Jarní kmenové stavy muflona za posledních deset let

Graf č. 5: Jarní kmenové stavy prasete divokého za posledních deset let

Graf č. 6: Odstřel daňka za posledních deset let

Graf č. 7: Odstřel muflona za posledních deset let

Graf č. 8: Odstřel prasete divokého za posledních deset let

Obr. č. 1: Fond 238, č. 3092, mapa č. 127: Mapa Roštýnské obory (Plan des Herrschafft Teltscher obrigkeitlichen Rossteiner Thiergarttens) vyměřil Franz v. Geiger 1785. MZA v Brně.

Obr. č. 2: Fond 238, č. 3097, mapa č. 132: Hospodářská mapa Roštýnské obory b. m., rkp. podlep., 49,5 x 39,5 cm, b. d.

Obr. č. 3: Fond 238, č. 3098, mapa č. 134: Porostní mapa Roštýnské obory (Rosteiner Thierharten Bestandeskarte) podle stavu poč. roku 1890/1891, 1:10000, Weber 1891, rkp. kolor. podlep., 66,5 x 51 cm, 1891. MZA v Brně.

Obr. č. 4: Stodola v Roštejnské oboře

Obr. č. 5: Zavětrování kazatelny

Obr. č. 6: Umístění Roštejnské obory na území ČR

Obr. č. 7: Umístění mysliveckých zařízení v oboře

Obr. č. 8: Oborní oplocení s původními sloupky

Obr. č. 9: Část plotu s dubovými sloupky a oborním pletivem

Obr. č. 10: Kopie původní „Žluté brány“

Obr. č. 11: Stodola v Roštejnské oboře

Obr. č. 12: Seník

Obr. č. 13: Krecht v Roštejnské oboře před rekonstrukcí

Obr. č. 14: Kazatelna

Obr. č. 15: Koryto se stříškou

Obr. č. 16: Betonové krmeliště

Obr. č. 17: Lesní cesty v Roštejnské oboře a okolí

Obr. č. 18: Vodní plochy a toky v Roštejnské oboře

Obr. č. 19: Rybník Pařezáček v Roštejnské oboře

Tab. č. 1: Průměrný roční odstřel zvěře v Roštejnské oboře v 19. století

Tab. č. 2: Stavy zvěře v Roštejnské oboře v 17. a 18. stol

Tab. č. 3: Potřebná výměra obory v ha na 1 kus podle Hromase a kol. (2000)

Tab. č. 4: Velikost plochy obory na 1 ks zvěře

Tab. č. 5: Počet chované zvěře na 1 ha obory

Tab. č. 6: Podíl chovaných druhů zvěře v oboře

Tab. č. 7: Minimální a normované stavy zvěře v honitbě Roštejnská obora

Tab. č. 8: Jarní kmenové stavy zvěře za posledních deset let

Tab. č. 9: Velikost plochy obory na 1 ks zvěře v ha (výměra obory 122 ha) za deset

Tab. č. 10: Počet chované zvěře na 1 ha obory za deset let

Tab. č. 11: Další druhy zvěře v oboře za posledních deset let

Tab. č. 12: Počty chované zvěře v historii obory (Slavinger 2018)

Tab. č. 13: Odstřel podle druhů za posledních deset let

Tab. č. 14: Počty odstřelené zvěře na 1 ha obory za posledních deset let (výměra obory 122 ha)

Tab. č. 15: Počet ha na 1 kus zařízení

Tab. č. 16: Počet zvěře na 1 kus zařízení

2 Seznam použitých zkratek

cm – centimetr

č. – číslo

ČR – Česká republika

ČSN – Česká státní norma

GIS – Geografický informační systém

ha – hektar

kol. – kolektiv

ks – kus

k.ú. – katastrální území

LS – Lesní správa

m – metr

MZA – Moravský zemský archiv

Obr. – obrázek

poč. – počátek

Sb. – Sbírka

tzv. – takzvaně, takzvaný

3 Úvod

Obornictví jako specifická oblast myslivosti prošla během historie značným vývojem především v oblasti chovu a lovu zvěře, ale vždy bude také patřit k významným krajinotvorným prvkům.

Vznik obor je na našem území datován do 13. století, kdy ve volné přírodě docházelo k poklesu zvěře, který způsobil zejména vývoj lovectví. Z tohoto důvodu vznikaly obory, jako vymezené, oplocené prostory, ve kterých měl jejich vlastník dostatek zvěřiny pro svoji potřebu. Obory dále sloužily k pořádání honů a štvanic, které znamenaly především zábavu pro účastníky. Obory byly také místem odpočinku, mnohdy odrážely vytříbenost vkusu jejich majitele, společenskou vrstvu a jejich vztah k přírodě a chovu zvířat. K velkému rozvoji obornictví docházelo zejména v 15. až 17. století. V 17. až 19. století dochází k propojení loveckých nároků v oborách s estetickým vnímáním jejího umístění v krajině. Od konce 19. stol. se již v oborních chovech začínají uplatňovat odborné zkušenosti a znalosti z myslivosti. S rozvojem péče o zvěř a lov souvisí i vybudování dostačujícího množství účelných zařízení a staveb, která by měla být bezpečná a neměla by negativně narušovat krajinu.

Roštejnská obora patří k nejstarším oborám v Česku, byla založena v 16. století Zachriášem z Hradce, následně dědictvím patřila rodu Slavatů, posléze Liechtensteinům a posledně Podstatským až do roku 1945, kdy se stala majetkem státu, přičemž došlo k jejímu postupnému zániku. K obnovení Roštejnské obory došlo na základě projektu státního podniku Lesy České republiky, Lesní správy Telč, v roce 2006. Vzhledem k dlouholetému fungování Roštejnské obory je zajímavé zjistit, jaké druhy zvěře se na území obory vyskytovaly, jaké stavby z historie obory jsou dodnes zachovány a jak obora funguje po jejím obnovení.

4 Cíl práce

Bakalářská práce je zaměřena na historickou úlohu Roštejnské obory, až po současnost. Zdokumentování početních stavů a druhů chované zvěře od založení obory. Dále výčtem staveb a zařízení v oboře sloužících jejímu provozu, jejich stavem a funkčností včetně vypracování plánu údržby, obnovy a doplnění těchto zařízení pro příští desetileté období.

Výsledky sledování budou porovnány s údaji o početních stavech zvěře vztažených k ploše obory a k počtu jednotlivých mysliveckých zařízení získaných v odborné literatuře. Historické údaje o oboře získané z odborných pramenů a literatury budou dávány do souvislostí s dnešním stavem.

5 Literární rešerše

5.1 Historie obornictví v českých zemích

Vznik obornictví se v našich dějinách datuje do druhé poloviny 13. století (Vach a kol. 2010). Nejstarší oboru u nás, za účelem lovu jelení zvěře, založil v roce 1268 král Přemysl Otakar II v pražském Ovenci (Tuma 2020). Tuma (2018) uvádí, že důvodem pro budování obor byl úbytek zvěře ve volných honitbách způsobený hojností lovů a vývojem zbraní. Malé plochy obor byly pro jejich majitele řešením, jak nabízet dále svým hostům bohaté výřady po okázalých lovech. Například hon pro choť císaře Karla VI v roce 1721 zaměstnal spoustu poddaných naháněním zvěře do křivoklátské obory, přičemž císařovna za 5 hodin střelila 138 jelenů. O dva roky později císař ulovil 121 kusů (Wolf 2003).

V období 15. – 17. století nastal nebývalý rozvoj obornictví a obory již nesloužily pouze k lovu, ale stávaly se součástí pestré krajiny (Tuma 2020).

České obornictví v 16. a 17. století dobře zachycuje Bohuslav Balbín, který líčí, že se obornictví v Čechách těšilo velké oblibě a nebylo panství, kde by obora chyběla. Hovoří o nevelké oboře u hradu v blízkosti Vltavy, kterou měl Rudolf II. oblíbenou svým prostředím a druhy zvěře v ní chovaných (Martan 1992). Výstavba obor se v 17. století přizpůsobovala francouzskému, parforsnímu způsobu lovu. Obory se vyznačovaly množstvím alejí a paprsčitých průhledů a průseků. S tímto zaměřením vznikla například obora Valdštejnsko, Klokočka nebo obora u zámku Kozel (Ambrož a kol. 2020).

V 18. a 19. století dochází v obornictví k velkým změnám. Tyto změny přineslo zrušení panské roboty, které znamenalo pro majitele obor zvýšení nákladů na jejich provoz, jelikož robotní povinnosti zahrnovaly nejen samotnou práci v oboře, ale také povinnost zajištění krmiva. Změny přinášely i nové poznatky týkající se samotného chovu zvěře, začala se preferovat kvalita zvěřiny, což znamenalo chovat zvěř v odpovídajícím počtu a vhodném druhovém složení. Vliv vědeckých poznatků pokračoval i na začátku 20. století, jehož hlavním cílem bylo dosažení kvalitního chovu a silných trofejí (Wolf a kol. 1976).

V 19. a 20. století některé starší obory zanikly, jiné postupem času ztratily svou chovnou funkci a jiné, třeba Jabkenická obora na se proměnila v přírodně–krajinářský park (Ambrož a kol. 2020). Jabkenická obora je velice zajímavá systémem rybníčků či dubovými porosty, které se často promění v parkový les (Wolf 2003).

Dalším příkladem je zámek Blatná, několikrát přestavěný středověký hrad, jehož sousední obora byla v letech 1850–1856 přebudována na krajinářský park (Pacáková–Hošťáková 1999).

Obory nelze posuzovat jen z pohledu intenzivního chovu zvěře, ale i z pohledu estetického. Uspořádání obory by mělo být realizováno tak, aby se účelnost spojila s estetikou a tvořila tak jeden celek. Příjemné prostředí přírodních parků i dnes tvoří mnoho bývalých obor, například pražská Stromovka, Hvězda nebo zaniklá obora v Průhonicích (Wolf 2003).

5.2 Roštejnská obora

Roštejnská obora patří mezi nejstarší obory u nás. Nachází se na území Českomoravské vrchoviny, v blízkosti hradu Roštejn, nedaleko města Telč. První historický záznam o oboře je již z roku 1580 (Bláhová, Dostálová 2014). Tuma (2018) uvádí, že Roštejnská obora byla založena roku 1577 o velikosti 30 hektarů.

5.2.1 Historie Roštejnské obory

Historie Roštejnské obory sahá do druhé poloviny 16. století k tehdejšímu majiteli telčského panství Zachariáši z Hradce, který přestavěl hrad Roštejn na renesanční lovecký zámeček. Posláním obory byl chov a lov zvěře, ze kterého neměl prospěch pouze majitel, ale i telčský špitál v podobě dodávek sena nebo zvěřiny (Bláhová, Dostálová 2014 ex Dostálová 2011). Městu Telč i panství se od roku 1550 panováním Zachariáše z Hradce dostávalo nebývalého rozvoje. Zachariáš do hospodaření přinášel nové poznatky, zřizoval rybníky, byl zastáncem cechů (Juřík 2010).

V roce 1604 zdědil telčské panství rod Slavatů, ale o oboře se z této doby nedochovaly žádné údaje. Dalším majitelem, který panství zdědil byl rod Lichtenštejnů a od roku 1761 panství spravoval rod Podstatských, jejichž majetek byl v roce 1945 zabaven (Bláhová, Dostálová 2014).

Obora se měla při založení Zachariášem z Hradce původně rozkládat na 30 ha. Docházelo ale k postupnému zvětšování. Na konci 18. stol. se obora rozkládala na 196 ha a za vlastnictví Podstatských její plocha činila 284 ha. Nejstarší dochovaná mapa z roku 1785 znázorňuje také rozdělení na 11 lečí. (Bláhová, Dostálová 2014). Zásobu vody zastávaly 3 rybníky a potoky, seno se uchovávalo ve třech kolnách. V oboře se dále využívaly 2 sklepy a hájovna. (Záškodová, Bláhová 2016).

Obr. č. 1: Fond 238, č. 3092, mapa č. 127: Mapa Roštýnské obory (Plan des Herrschafft Teltscher obrigkeitlichen Rossteiner Thiergarttens) vyměřil Franz v. Geiger 1785. MZA v Brně.

Mapa od poručíka Geigera ukazuje rozdělení na 11 lečí a to: Kopec nad chalupou – u jižní hranice, Čihadla – jihovýchodně od Kopce nad chalupou, Kozinec – východně od Kopce nad chalupou, Vyštěnická leč navazovala na severní centrální leč Vojanskou, Podzámecká – kolem hradu Roštejn, který se nachází takřka ve středu obory, Kamenná – západ a jih od hradu Roštejn, Bařina – severozápadní okraj obory, Dlouhá leč – jihozápadní část území, Stodolní – západní okraj na jihu obory, později kolem roku 1851 přibyly ještě 2 leče. Hamřiček – roh obory v jižní části, Kokšovský – u severozápadního břehu Kokšovského rybníka (Bláhová, Dostálová 2014).

Obr. č. 2: Fond 238, č. 3097, mapa č. 132: *Hospodářská mapa Roštýnské obory* b. m., rkp. podlep., 49,5 x 39,5 cm, b. d.

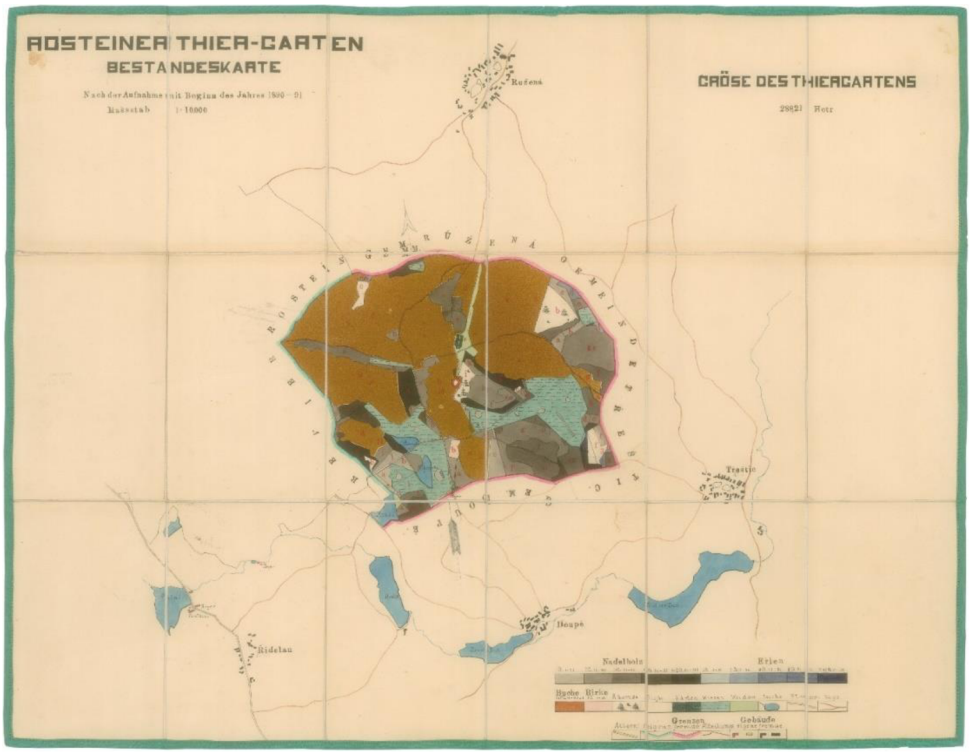

Obr. č. 3: Fond 238, č. 3098, mapa č. 134: *Porostní mapa Roštýnské obory (Rosteiner Thierharten Bestandeskarte)* podle stavu poč. roku 1890/1891, 1:10000, Weber 1891, rkp. kolor. podlep., 66,5 x 51 cm, 1891. MZA v Brně.

5.2.2 Chov zvěře v Roštejnské oboře

V oboře se do roku 1825 chovala zvěř jelení, s opětovným návratem do obory v roce 1867, ale z důvodu páchání velkých škod byla v roce 1878 vystřílena. Černá zvěř byla v oboře chována od druhé poloviny 17. století. Chov černé zvěře byl ukončen v roce 1811. Mezi lety 1878–1902 opět chována. Začátkem 18. století přibyli daňci, ale v oboře byli již v letech 1582–1589. V roce 1750 se zde nacházelo 20 ks daňčí zvěře. Mimořádné stavy této zvěře byly zaznamenány koncem 19. stol. a poč. 20. stol., kdy bylo střeleno i 65 kusů za rok. V roce 1912 jich bylo v oboře 160. Na ploše 284 ha bylo také chováno až 60 jelenů. Stavy zvěře v oboře však velice ovlivňovaly válečné události, při nichž docházelo k jejich velkému úbytku, v roce 1750 vojsky vystřílena zvěř veškerá. (Slavinger 2018). V roce 1671 bylo v oboře 16 ks černé zvěře, v roce 1690 již 30 ks, v roce 1670 počet klesl na 26. Divocí skopci se v oboře chovali do první poloviny 19. století (Záškodová, Bláhová 2016). Srnci se v oboře vyskytovali od počátku 20. stol., od roku 1932 mufloni (Bláhová, Dostálová 2014). Zprávy ze 17. století uvádějí, že přestože byl v oboře dostatek pastevních ploch, zvěř páchala veliké škody loupáním, proto se porosty oplocovaly (Slavinger 2018). Husák (1986) v souvislosti s chovem daňčí zvěře v Roštejnské oboře uvádí období od roku 1582 do roku 1945.

Myslivost přinášela majitelům nezanedbatelné příjmy, proto také vytvářeli vhodné podmínky pro její fungování. Rok 1796 přinesl výstavbu hájoven, loveckých chat, a mysliven, čímž bylo také vybudováno příjemné zázemí pro pořádané hony (Tuma 2020).

Tab. č. 1: Průměrný roční odstřel zvěře v Roštejnské oboře v 19. století

desetiletí	jelení zvěř	černá zvěř	daňčí zvěř	divocí skopci
1800-1810	3	7	19	0
1811-1820	3	2	4	4
1821-1830	2	0	13	4
1831-1840	0	0	14	0
1841-1850	0	0	15	0
1851-1860	0	0	24	0
1861-1870	1	0	42	0
1871-1880	1	5	34	0
1881-1890	0	28	20	0

Zdroj: Slavinger (2018)

Tab. č. 2: Stavy zvěře v Roštejnské oboře v 17. a 18. stol

Záznam z roku	Roštejnská obora							
	jelení zvěř				černá zvěř			
	silní jeleni	špičáci	laně a kolouši	celkem	staří kanci	mladí	bachyně a selata	celkem
1677	7	13	47	67	4		12	16
1688	10	5	47	62	4	5	27	36
1690	8	3	41	52	2	8	28	38
1691	8	3	40	51	1	5	20	26
1750	6		25	31				8
1895					10		50	60

Zdroj: Slavinger (2018), upraveno autorkou.

5.2.3 Obnova Roštejnské obory

Obora zanikla po druhé světové válce, srnčí a daňčí zvěř rozbořeným plotem utekla do volné přírody. Na území o rozloze 31 hektarů bývalé obory byla v roce 1977 vyhlášena přírodní rezervace. Návrat Roštejnské obory se uskutečnil na začátku 21. století na podnět státního podniku Lesy České republiky, Lesní správa Telč. Celý projekt měl na starosti Ing. Vladimír Dolejský, Ph.D. Obora byla dne 4. září 2006 opět uvedena do provozu. V rámci obnovy obory byly využity žulové sloupky z původního plotu obory, přičemž jen 2 kilometry nynějšího plotu nahradily sloupky dubové. Prostor mezi sloupky je vyplněn dřevěnými prkny, která jsou zasunuta do drážek sloupků. Současná brána do obory kopíruje tu dřívější, historickou, tzv. „Žlutou bránu“ (Tuma 2018).

5.3 Myslivecké stavby a zařízení v historii

Jak již bylo v souvislosti s Roštejnskou oborou uvedeno, běžně k těmto objektům patřily lovecké chaty, hájovny, myslivny, různé sklady a kolny pro uskladnění sena, krmení pro zvěř, ale také ke skladování různých odchytových zařízení a zbraní.

Povědomí o úřadu oborníka pochází již ze 14. století. S několika hajnými měl oboru na starosti a jelikož se tu chovala hlavně jelení zvěř, kterou v zimě přikrmovali, zřizovali v oborách krmelce, slaniska a napajedla (Červený a kol. 2010).

5.3.1 Historie krmných zařízení

Krmelce znamenají pro obory typické zařízení a patří do nich již od jejich počátku. Vyrábějí se různé typy, z nichž nejvyužívanější jsou jesle se stříškou. Výška cca 1,5 m pro srnčí zvěř a pro jelení taková, aby se k jeslím bez potíží dostali i s parožím. Existenci jeslí připomínají již od roku 1599 císařské instrukce, ale i instrukce jiných panství. Sůl se zvěři ve slaniskách s různými přísadami rovněž podávala již v minulosti. Panství Vimperk zakoupilo k soli ještě kafr, panství Želeč kafr a anýz a v Bechyni do slanisek zakoupily navíc fenykl a koriandr. Zásypy se v historii budovaly i zvěři černé. V 18. století mělo pardubické panství 99 takových zásypů. Na poděbradském panství jich bylo 15 a pro bažanty jich vybudovali 87 (Andreska, Andresková 1993). Na slaniště se sůl zvěři předkládala i v Roštejnské oboře (Bláhová, Dostálová 2014).

5.3.2 Historie zařízení používaných k lovu a pozorování zvěře

Dnes není používání posedů nic výjimečného, ale v historii se nevyskytují. V roce 1882 byl popsán vysoký posed a přenosný žebřík jako vzácnost. Příčinou jejich nevyužití byl způsob lovu z kočárů a povozů. Vznik posedů je zařazen do druhé poloviny 19. století a souvisí s okamžikem používání loveckých kulovnic, se kterými se dalo střílet i do větší vzdálenosti. Nutnost budování posedů následovala po roku 1945 se zánikem potahů. S rostoucími stavy zvěře, především černé, docházelo po roce 1950 k budování vysokých posedů, kterých je velké množství typů (Andreska, Andresková 1993).

K lovu zvěře se vždy využívaly lovecké cesty a chodníky, které nebyly budovány nahodile, ale musely odpovídat loveckým potřebám, jak při individuálních lovech nebo štvanicích, dbaly na přehlednost a pohyb v terénu. Také ukazovaly na okázalost jejich majitele, protože na vybudování složité cestní sítě v oboře bylo zapotřebí velký počet pracovníků (Kokeš 1974). V roce 1720 panství Vimperk zadalo lovecké chodníky vybudovat, významným byl ze Zátoně do Křížového smrku, kde se zvěř nejvíc soustřeďovala (Andreska, Andresková 1993).

Šlechta si jako ochranu před špatným počasím a zvěří již v 18. a 19. století nechávala na honech stavět záštity. Záštity se připravovaly z tyčoviny, zakryté chvojím nebo rákosem, další variantou byly i přenosné záštity. Tato zařízení slouží dodnes (Andreska, Andresková 1993)

5.4 Zaniklá lovecká zařízení

Historie a počet loveckých a chovných zařízení, jejichž stopy jsou na našem území stále viditelné, mají nepochybný význam jak evropského, tak celosvětového rozměru. Památková péče se jejich dokumentací a ochranou důkladně zabývá, jelikož poznání kulturního a historické významu těchto zařízení je důležitá pro vypracování podkladu pro prohlášení kulturní památky, jejichž seznam je třeba rozšiřovat (Tuma 2020).

5.4.1 Kačenárny (kačeníky)

Kačenárna byla rozměrná lovecká past na vodě, používaná na odchyt kachen. V Čechách se budovaly od 17. století. V 1. polovině 20. století na základě změny mysliveckých právních předpisů se přestaly používat a v roce 1941 byl lov v kačenárnách zákonem zakázán (Ambrož a kol. 2020).

Podstatou tohoto zařízení byla vodní nádrž obdélníkového tvaru o velikosti asi 1 hektaru se samostatným přítokem i odtokem vody. Z každého rohu nádrže vedly směrem do krajiny zahnuté, sítí zakryté kanály, které byly naplněné vodou pro vplouvání kachen. Kanál je zakončen sítěnou vrší. Zahnuté proto, aby nebylo vidět na jejich konec a čtyři, protože kachny mají ve zvyku plavat proti větru. Kolem kačeníku byly ploty z rákosu. Lov začal za pomoci krotkých kachen, chovaných pro tuto příležitost, příletem divokých kachen na vodu. Krotké kachny byly píšťalkou přivolány do kanálu pod síť, s nimi tam vplula i velká část kachen divokých a ty byly zahnány do sítěné vrše na konci kanálu. Divoké kachny se z vrší odebíraly a zabíjely. Někdy se kachny do kanálu přivábily pomocí zrzavého psa, pro kterého má pernatá zvěř slabost (Andreska, Andresková 1993).

5.4.2 Čihadla

Lov probíhal koncem léta a začátkem podzimu v místech, kde se slétali ptáci, na tzv. čihadlech. V těchto místech měl čihař nějaký úkryt a z něj i výhled na pasti, které nastražil. Čihař lákal ptáky pomocí volavých ptáků, vábničky nebo sov. Ptáci chtěli na

sovu zaútočit, ale chytili se na vějičku, která byla namazaná lepem. Ještě dnes můžeme podle místních názvů, např. „U Čihadla“ určit, kde tento způsob lovu v minulosti probíhal. Nejčastěji se čihadla vyskytovala na okraji lesa, v blízkosti keřů, ve středu lesa nebo na kopcích. V průběhu roku se na čihadlech používaly různé typy návnad a pastí (Tuma 2020).

Charakteristickým nástrojem při lovu ptáků na čihadle byl tzv. humenec, který se skládal z dvoukřídlé sítě, dále se požívaly nárazové sítě podobné tenátkům a další různé prostředky (Drmota 2020).

5.4.3 Bobrovny

Bobrovníci, jako vrchnostenští myslivci, se v písemných záznamech objevují již ve 12. století. Bobři se lovili do sítí, pomocí jezevčíků, nejčastěji však do železz. Všechny tyto metody způsobily snížení jejich stavů a na mnoha místech Evropy úplné vyhubení. U nás byli bobři v povodí Lužnice až do poloviny 18. století. Snižující se stavy začaly být řešeny zakládáním umělých chovů v bobrovnách a vypouštěním bobrů zpět do přírody. Tento chov bobrům vyhovoval, ale přibývalo stížností na škody, které působili, proto byl do konce 19. století přikázán jejich lov a bobři z naší krajiny úplně zmizeli. Bobr se na naše území začal vracet v 70. letech 20. století z Rakouska. Bobrovnu nechal postavit již v roce 1598 Petr Vok z Rožmberka. Jedinečnou se stala bobrovna Schwarzenberská, která vznikla v roce 1773 v Červeném Dvoře. V roce 1866 byla postavena podle vzoru z Červeného Dvoru bobrovna u rybníka Rožmberk (Tuma 2020).

5.4.4 Vlčí jámy

Do jam se u nás nejčastěji chytali vlci a lišky. Snižovaly se tak jejich stavy i škody, které působili. Často byly hlubší více jak 4 metry, aby se z nich vlk nemohl dostat. Na dně jámy byla umístěna návnada, například husa, kachna aj. Vlčí jámy představovaly nebezpečí i pro člověka, zvěř nebo dobytek. Přesto se u každé vsi nařízením Přemysla Otakara II tyto jámy hloubily. Ve vinohradech a sadech byly zřizovány jámy pro lov zajíců, které byly v 16. století zakázány (Drmota 2010). Vlčí jámy byly v blízkosti oborního oplocení v 17. století vybudovány též u Roštejnské obory (Tuma 2020). Vlčí jámu u Roštejnské oboře, tzv. „Wolfsgrube“ najdeme v leči „Dlouhá louka“ při její hranici (Bláhová, Dostálová 2014). V souvislosti s vlčími jámami na panství Telč, kam patřila také Roštejnská obora, se vypráví pověst o příslušníkovi z rodu Slavatů. Slavatové panství zdědili po zakladateli obory Zachariáši z Hradce. Hlavní

postavu v pověsti zastává Karel Jáchym Slavata, který na honu po svých zásnubách spadl z koně a v telčských lesích se ztratil. Když hledal cestu z lesa, spadl do vlčí jámy. V modlitbách a při čekání na záchranu slíbil, že vstoupí do řádu, kterého bude jeho zachránce členem. Mělo se tak také stát a Karel Jáchym Slavata vstoupil do řádu bosých karmelitánů v Římě. Jeho matka v místě vlčí jámy nechala jako poděkování postavit kapličku sv. Karla Boromejského (Juřík 2010). Vodička (1948) vypráví o knězi, jenž spadl do vlčí jámy k lapenému vlku, který se mu odrazil od ramen, a tak se dostal z jámy ven, nebo o muzikantovi, který šel ze svatby a spadl do jámy, kde byl vlk, kterému vždy, když na něj zaútočil, hrál na housle. V pověsti z Křivoklátska od J. Rennera uvádí, že když byl pan Jiří Trčka z Března pozván panem Adamem Šlovským ze Šlovic na hon, stala se mu nepříjemná nehoda. Při pronásledování jelena padl do vlčí jámy, ve které strávil dvě noci a den. Nalezen byl třetí den, velice prochladlý a jako vděk za jeho uzdravení nechal ulít zvon svatému Bartoloměji, ke kterému se celý čas, kdy byl uvězněný ve vlčí jámě modlil.

V roce 1500 se po snahách o nahrazení vlčích jam začínají budovat obory pro vlky, které nebyly pro lidi nebezpečné. Obora byla postavena ze dvou řad hustého plotu ve tvaru kruhu. Návnadou bylo uprostřed umístěné jehně, ale vlk se dostal pouze do úzké uličky mezi ploty, kde běhal dokola, než ho člověk zabil (Tuma 2020).

Také pasti prošly historickým vývojem, některé byly zapomenuty, jiné byly zakázané, nicméně s myslivostí a její hojnou historií souvisejí (Letošťák, Krištof 2005).

Zakázané způsoby lovu v České republice jsou dnes upraveny v § 45 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti (Česko 2001).

5.5 Myslivecká zařízení v současné době

Myslivecká zařízení pořizujeme v rozumném počtu, stavíme je v souladu s bezpečnostními požadavky a dbáme také na to, aby nekazily vzhled krajiny (Rahn 2008). Stavby do 30 m^2 zastavěné plochy a do 5 m výšky bez sklepení pro výkon myslivosti podle stavebního zákona nepodléhají územnímu rozhodnutí, územnímu souhlasu a není třeba ani stavebního povolení nebo ohlášení stavby (Hanzal a kol., 2018). Lesprojekt (1988) doporučuje 1x sklad objemového krmiva na 500–1000 ha, 1x krmelec na 100–150 ha, 1x trvalé napajedlo na 100–250 ha, 1x sklep na dužnaté krmivo na 150–200 ha, 1x kaliště na 30–100 ha, 1x vysoký posed na 30–50 ha, 1x záskok na 200 ha a 1x slanisko na 50 ha.

5.5.1 Oborní oplocení

Základním úkolem oborního plotu je zabezpečit prostor pro chov zvěře tak, aby nedocházelo k jejímu volnému vybíhání a dále neumožnil vstup predátorům. Doporučená výška plotu pro chov zvěře jelení je 2,50 m, pro dančí a mufloní 2,20 m, pro černou zvěř 2,00 m (Hanzal, Slamečka 2019). Doporučenou výškou se však neřídíme po celém obvodu plotu, ale přizpůsobujeme ji terénním rozdílům. Znamená to, že pod svahem musí být plot vyšší, nebo jej postavit v dostatečném odstupu od paty sklonu, aby ho nemohla zvěř přeskočit (Forst a kol. 1975). Brown (2014) ve své práci zdůrazňuje, že plot musí být pro zvěř také viditelný.

Oborní plot zabraňuje zvěři žijící v oboře opouštět dané území. V Karru, v centrální části jihoafrické republiky, se obdobných zařízení využívá naopak k ochraně zvěře uvnitř. Zvěř chovaná v těchto oborách je ohrožena především vzrůstající predací karakalů (*Caracal caracal*) (Drouilly a kol. 2018).

Oborní plot kolem Roštejnské obory je dlouhý skoro 5 kilometrů, při jeho obnově se v roce 2006 použily bývalé ručně tesané žulové sloupky. Sloupky jsou v nadzemní části vysoké asi 2 metry a 1 metr tvoří základ, šířka je přibližně 30 x 30 centimetrů. Vzdálenost mezi sloupky je obyčejně 5 metrů, výplň dělají dřevěná ráhna (Slavinger 2018). Každý oborní plot je dále opatřen oborními bránami, na kterých je často název obory. Komunikace, které pod branami vedou jsou také obyčejně vybaveny rošty, přes které zvěř neuteče zůstane-li brána otevřená (Hromas a kol. 2000).

5.5.2 Korýtka

V každé oboře je třeba vytvořit každodenní cyklus přikrmování (Hanzal, Slamečka 2019). Pro přikrmování jadrným krmivem se používají korýtka krytá stříškou. Často jsou součástí krmelce pro objemné krmivo, ale není to dobře, jelikož si u nich zvěř překáží. Nejlépe zvolená jsou korýtka, které lze posouvat nahoru a dolů v závislosti na výšce sněhu (Forst a kol. 1975).

5.5.3 Krecht

K uskladnění řepy a krmných okopanin využíváme zemní krechty, jsou to jámy vyhloubené v těžší půdě mírného svahu s dostatečnou hloubkou spodní vody. Krechty lze použít i pro uskladnění kaštanů, žaludů nebo bukvic (Kokeš 1974). Krecht zakrývá většinou sedlová střecha, ochranu před mrazem tvoří obložení z balíků slámy. Plnění krechtu se provádí pomocí skluzavky (Wandel 2007).

5.5.4 Jesle

Konstrukce jeslí má zvěři zabezpečit dostupnost krmiva, které je zároveň v bezpečí před nepřízní počasí a před pošlapáním zvěří. Dále musí být postaveny tak, aby se snadno udržovaly. Důležité je i jejich začlenění do prostředí, které by mělo být přirozené a nenarušovalo jej. Je nevhodné k jeslím přidávat korýtka či lizy, jelikož větší množství krmných zařízení zajišťuje zvýšený výskyt zvěře a pro mladou zvěř znamená nebezpečí nedostatečné výživy. Výška krmelce je odvislá od druhu zvěře, pro kterou je určen, nejčastěji mezi 1,5 až 2,0 m pod okraj přístřešku, k hořejšímu okraji žebřin okolo 1,20 m a k dolnímu okraji 0,60 m, vzdálenost mezi příčkami žebříku 0,15–0,20 m (Kokeš 1974).

5.5.5 Krmeliště

Krmeliště je prostor, kde jsou pro přikrmování zvěře umístěny krmelce, krmítka na jadrná krmiva nebo krmné stoly (Vosátka 2013). Blízko houštin, ve vysokých, mýtních porostech zakládáme krmeliště. Zařízení pro přikrmování přizpůsobíme jak pro zvěř dospělou, tak pro mladou (Žalman 1994). Betonová krmeliště v Roštejnské oboře slouží k předkládání řepy zvěři. Krmeliště mají být přístupná veškeré zvěři, která by jej navštívila i najednou a poskytnout jí dostatek potravy, proto je nutné tento prostor vybavit značným počtem krmítek. Mladé zvěři se zde budují průlezné ohrádky z důvodu podávání krmiva s léčebným účinkem proti parazitům. Také má smysl stavět krmná zařízení tak, aby mohly být přeneseny. Černou zvěř lze krmit tzv. ze země, pokud je krmeliště podloženo betonem (Havránek 2003). Wolf a kol. (1976) uvádí, že by přikrmování nemělo probíhat na jednom krmelišti, jak bývalo zvykem a doporučuje koncentraci maximálně 30–50 kusů zvěře. Nejedná se výhradně o to, aby měli jednotlivé kusy zvěře dostatek krmiva, ale důvodem je také snadnější zachování hygieny krmeliště a ochrana před parazitárními nákazami.

5.5.6 Stodola

Hospodářské stavení, které má zpravidla obdélníkový půdorys, sloužící u uskladnění krmiva a zemědělské techniky. Ve skladu krmiv musí být dostatek místa z důvodu dobré manipulace s krmivem a přijatelné podmínky pro jeho správné uskladnění (Havránek 2003).

V Roštejnské oboře je ve stodole uskladněno seno, oves a traktor.

Obr. č. 4: Stodola v Roštejnské oboře

5.5.7 Seník

Seníky jsou dřevěné stavby se sedlovou střechou, pod kterou navíc vznikne místo využitelné pro uskladnění letniny. V senících ale neskladujeme jiná krmiva, například kaštany, jelikož potřebují jiné podmínky pro skladování (Kokeš 1974).

5.5.8 Posedy a kazatelny

Posedy jsou nejčastější loveckou stavbou, stejně jako žebříky se sedátky či pozorovatelny se stříškou, které se též nazývají kazatelny (Vosátka 2013). Posedy se zřizují pro pozorování a lov zvěře (Rakušan a kol. 1979). Lovci musí umožnit dobrý výhled a zamezit, aby byl zvěří zavětřen (Wandel 2007). Vysoké posedy dělíme na jednoduché otevřené posedy a zastřešené kazatelny. Nejdůležitější je, aby tato zařízení splňovala bezpečnostní požadavky. Na jejich stavbu používáme zdravé a silné dřevo, protože tyto vlastnosti zaručují délku jejich životnosti, důležité jsou také různé konstrukční prvky, zádlaby, křížové vzpěry a výztuhy. Vyšší stavby též vyžadují zavětrování dobrou kulatinou, hlavně v místech silných větrů. K bezpečnému výstupu na posed používáme k přidržování madla, nikoli příčky žebříku (Drmota 2010). Uvnitř posedu nebo kazatelny je důležitá opěrka na ruce pro bezpečnou střelbu. Dobře přišroubované prkno, ve správné výšce a dostatečně široké (Rahn 2008).

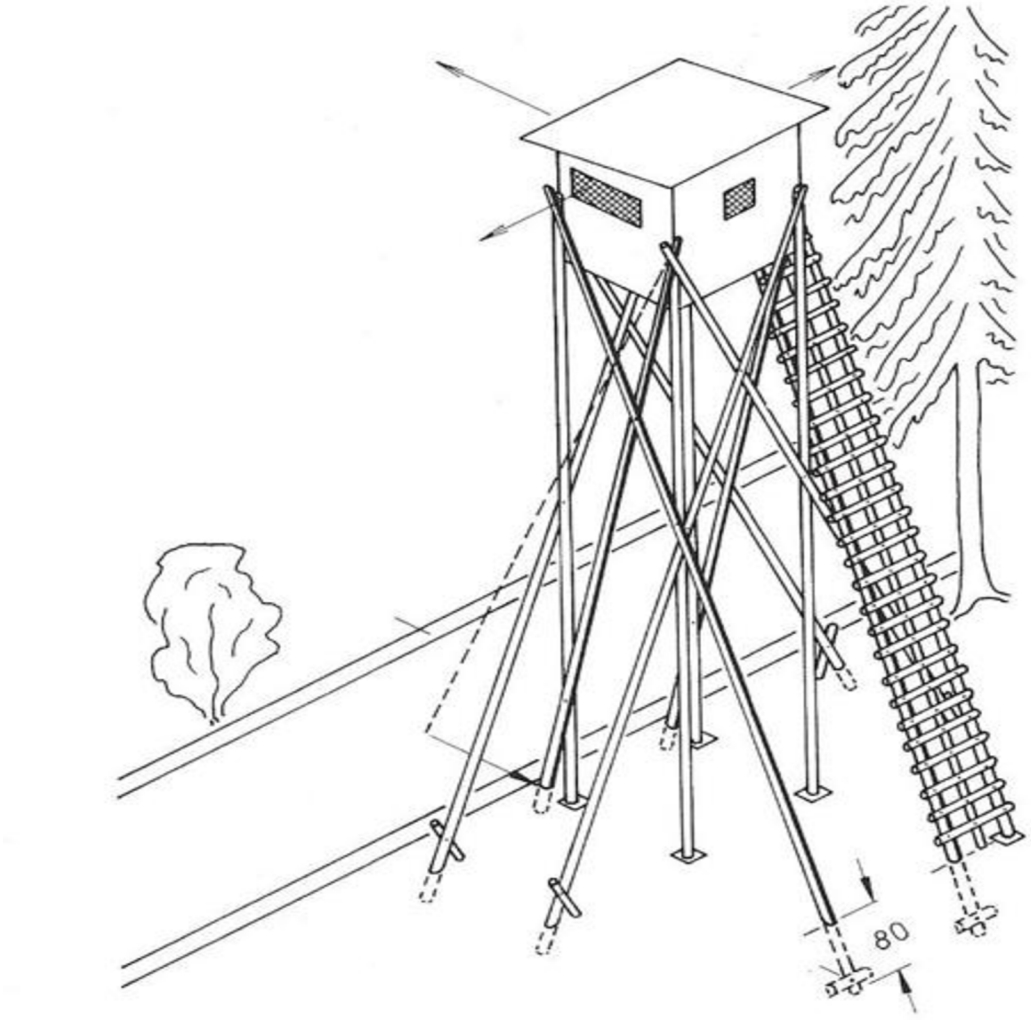

Obr. č. 5: Zavětrování kazatelny

Zdroj: Wandel (2007)

5.5.9 Průlezy v oplocení

Průlezy pro zvěř nám dovolují přibližně kontrolovat pohyb ostatních druhů zvěře. Jak ukazuje výzkum z jihoafrické republiky, velikost zvěře, která se v oboře nacházela, ale nebyla zde původně zamýšlena, byla podmíněna velikostí děr v oplocení. (Pirie 2017). Průlezy v oborním plotu v Roštejnské oboře umožňují migraci zvěři do přibližné kohoutkové výšky 90 cm.

5.5.10 Záskok

Usnadňuje návrat zvěře, která unikla z obory (Forst a kol. 1975). Různě provedená zařízení, která jsou součástí plotu. Pomáhají vrátit se zvěři zpět do obory, ale naopak vybudované výkopy nebo můstky neumožní zvěři opětovný útěk (Wolf a kol.1976).

5.5.11 Přelízka

Přelízka je dvojitý žebřík, který se dává tam, kde je povolený pohyb veřejnosti. Vyžaduje tedy důkladné kontroly. Jejich výskyt v oborách však není častý (Havránek 2003).

Do Roštejnské obory je tímto způsobem umožněn vstup z důvodu umístění naučné lesní stezky v roce 2007.

5.6 Stavby pro plnění funkcí lesa

Do této kategorie řadíme lesní cesty, hrazení bystřin a stavby malých vodních nádrží v lesním prostředí. Při plánování těchto staveb zvažujeme jejich ekonomičnost. Stavby zároveň musí splňovat účel, pro který byly vybudovány, být bezpečné při jejich provozu a splňovat nároky na ochranu životního prostředí (Hanák a kol. 2008).

5.7 Oborní chov zvěře

Hromas (2000) uvádí, že se do obor nehodí teritoriální druhy, u nás se jedná především o zvěř srnčí. Menší prostory obory způsobují takové zvěři stres a ten negativně působí na její kondici. Daňčí, mufloní a černé zvěři prostředí obory naopak prospívá, jelikož žijí v tlupách. Doporučuje však, chovat v oboře jen jeden druh zvěře, i když zrovna daňčí a mufloní se dají chovat dohromady. Chov zvěře jelení a sika je ale zcela nevhodný pro jejich vzájemné křížení. Agresivní zvěř mufloní nevyhovuje zvěři jelení. Další doporučení se týká zvěře černé, která by neměla být chována společně s ostatními druhy spárkaté zvěře.

Více druhů zvěře si na jedné ploše obory vzájemně konkuruje, ať už se jedná o potravu, území nebo sociální konkurenci, což žádnému druhu nesvědčí (Hanzal, Slamečka 2019). Červený a kol. (2010) hodnotí soužití mufloní zvěře a zvěře daňčí kladně, jelikož se doplňují při spásání travních porostů, a je tak dobře využita potravní nabídka obory.

Wolf (2003) doporučuje výměru obory pro jelení zvěř alespoň 600 ha, pro daňčí 250 ha, pro mufloní a černou více jak 100 ha, přičemž počet jedinců je odvislý od úživnosti obory a na množství přikrmování, to za ideálních podmínek znamená 1 kus spárkaté zvěře na 3–10 ha lesa a 0,1–0,2 ha polí a luk.

Vyhláška 491/2002 Sb., stanoví normovaný stav spárkaté zvěře v uznaných oborách s tím, aby tento stav nebyl v souhrnu vyšší než 1 jedinec spárkaté zvěře na 2 ha obory, k čemuž se použije přepočítací poměr a dále, aby nebyl nižší než minimální stav daného druhu spárkaté zvěře, který je stanoven proto, aby byla v oboře zajištěna přirozená reprodukce daného druhu. Přepočítací poměr jednotlivých druhů zvěře se určuje tak, že: 1 jedinec spárkaté zvěře je roven 1 jedinci jelena evropského, 2 jedincům daňka skvrnitého, 2 jedincům muflona a 2 jedincům prasete divokého (Česko 2002).

Uživatel honitby je povinen počty zvěře udržovat mezi minimálním a normovaným stavem. Minimální stav zaručuje biologickou reprodukci druhu a není existenčně ohrožen. Normovaný stav udává nejvyšší únosný počet zvěře v honitbě a určuje se podle jakostní třídy honitby (Drmota 2010). Pro zvěř v oborách je také důležitý klid, proto tam, kde je možný vstup veřejnosti, je dobré jejich pohybu vymezit cesty a v některých ročních období úplně zakázat, především v době rozmnožování. Je tedy dobré, pokud má obora větší rozlohu a zvěř má dostatek možností úkrytu (Hromas a kol. 2000).

Hromas a kol. (2000) uvádí minimální, optimální a maximální výměru pro 1 kus zvěře.

Tab. č. 3: Potřebná výměra obory v ha na 1 kus podle Hromase a kol. (2000)

Zvěř	Potřebná výměra obory v ha na 1 kus		
	minimální	optimální	maximální
daněk	2	3	4
muflon	1,5	2,5	3,5
daněk a muflon	2	3,5	5
prase	2,5	3	3,5

5.7.1 Plánování lovu

Sčítáním zjistíme opravdové stavy zvěře, od kterých se odvíjí plánování lovu a to tak, že se z počtu dospělých samic spárkaté zvěře přepočítacím koeficientem spočítá předpokládaný počet mláďat, o které bude populace rozšířena (průměr je jedno mládě na samici, u černé zvěře čtyři mláďata) tento výsledek se zároveň rovná počtu zvěře, která může být v daném roce ulovena. Počet zvěře v honitbě se tak teoreticky nezmění a pokud chceme stavy zvěře snížit, zvýšíme odstřel, při navýšení provedeme opak (Drmota 2010).

6 Metodika

Získávání dat k historii Roštejnské obory začalo návštěvou badatelny v Moravském zemském archívu v Brně a seznámením se s fondy velkostatku Telč. Na první návštěvě byly z fondu F 238 získány historické mapy Roštejnské obory, bohužel z důvodu pandemické situace nebylo možné v archivu pokračovat v bádání. Další zdroje dat z historie obory byly konzultovány s pracovnicí Národního památkového ústavu, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, z jejíž publikací byly historické údaje čerpány především. Informace o některých publikacích vztahujících se k historii obory byly poskytnuty též kastelánem hradu Roštejn a s jeho odkazem bylo kontaktováno muzeum Třešť.

Data o současném stavu obory byla získána terénními průzkumy za přítomnosti oborníka, který poskytl základní údaje. V rámci těchto průzkumů byla pořízena fotodokumentace, zaznamenán stav a umístění mysliveckých zařízení sloužících provozu obory. Umístění těchto zařízení bylo následně zaneseno do mapových podkladů. Přesné údaje o rozměrech a použitých materiálech byly zjišťovány hlavně u největších staveb obory, a to u stodoly, krechtu a oborního plotu, hlavně vzhledem k jeho historické hodnotě. Ostatní zařízení jsou běžné myslivecké stavby určené pro chov a lov zvěře. Rozměry těchto zařízení, vzhledem k jejich počtu, nejsou ve výsledcích uváděny jednotlivě, měření se provádělo 5 m metrem a laserovým dálkoměrem.

Lesy České republiky, s.p., Lesní správa Telč, poskytly údaje o počtech a odstřelech zvěře v oboře za posledních deset let a přesných počtech mysliveckých zařízení, včetně dalších cenných informací o fungování obory. Vodní stavby a cestní síť byla vytvořena výstupem v GIS. Grafy a tabulky byly vytvořeny za pomoci programu Microsoft Excel. ČSN 736108 a ČSN 75 2410 nebyly pro tuto práci využity.

Výsledky byly po přepočtení (počet zvěře/ha, ha/počet zvěře, počet ks zařízení/ha) porovnány s údaji o početních stavech zvěře vztažených k ploše obory a k počtu jednotlivých mysliveckých zařízení získaných v odborné literatuře. Některé historické údaje také posloužily ke srovnání se současným stavem obory.

Další část bakalářské práce je zaměřena na vypracování plánu údržby a doplnění mysliveckých zařízení v oboře, především doporučení dovybavení některých zařízení sloužících k lovu zvěře a nutná oprava krechtu.

7 Výsledky

7.1 Popis poměrů v Roštejnské oboře

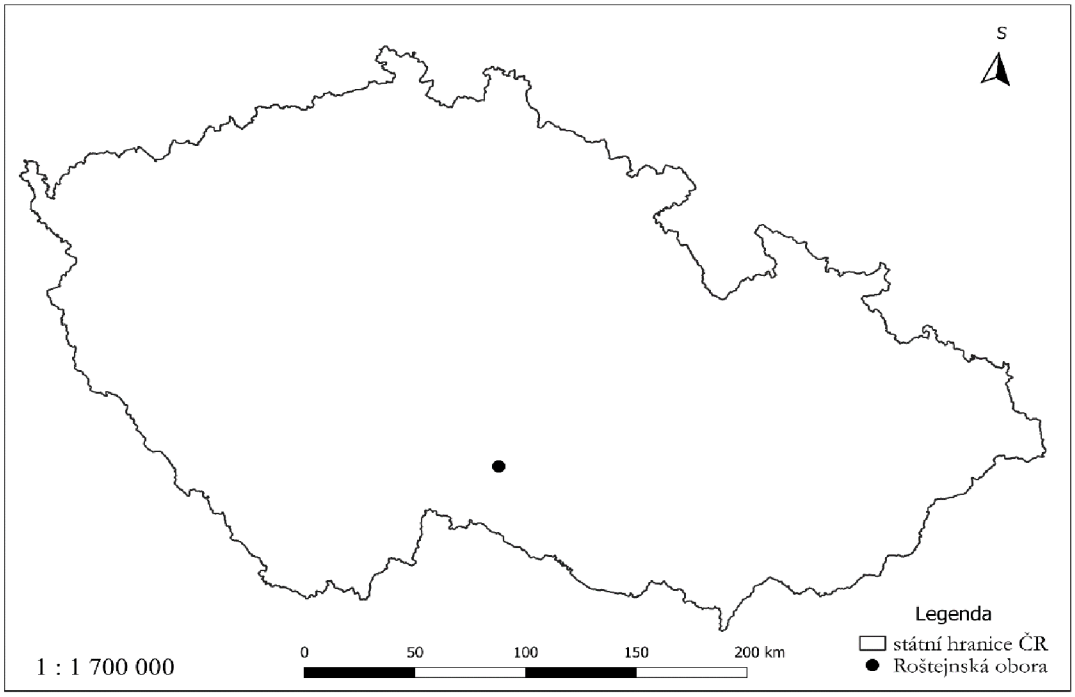

Obr. č. 6: Umístění Roštejnské obory na území ČR

Roštejnská obora se rozkládá na 127 ha, z toho tvoří zemědělská půda 3 ha, lesní půda 115 ha, vodní plocha 5 ha (rybníky Pařezáček, Kokšovka a Šilhan) obr. č. 18 a ostatní pozemky 4 ha.

Graf č. 1: Výměra pozemků

7.2 Chov zvěře

Celkový počet chované zvěře je 124 ks. Z toho 53 ks daňka evropského, 60 ks muflona a 11 ks prasete divokého. Stavy zvěře, odstřel a ostatní druhy zvěře v oboře byly zjištěny z Ročních výkazů o honitbě, stavu a lovu zvěře za jednotlivá období, které poskytla LS Telč.

Tab. č. 4: Velikost plochy obory na 1 ks zvěře

Velikost plochy obory na ks zvěře			
Druh zvěře	Plocha	Počet (ks)	Počet ha/ks
Muflon	122	60	2,03
Prase divoké	122	11	11,09
Daněk evropský	122	53	2,30
Daněk a muflon	122	113	1,08

Tab. č. 5: Počet chované zvěře na 1 ha obory

Počet chované zvěře na ha obory			
Druh zvěře	Plocha (ha)	Počet (ks)	Počet ks/ha
Muflon	122	60	0,49
Prase divoké	122	11	0,09
Daněk evropský	122	53	0,43

Tab. č. 6: Podíl chovaných druhů zvěře v oboře

Podíl druhů zvěře v oboře		
Druh zvěře	Počet (ks)	Podíl (v %)
Muflon	60	48,40
Prase divoké	11	8,90
Daněk evropský	53	42,70
Celkem v oboře	124	

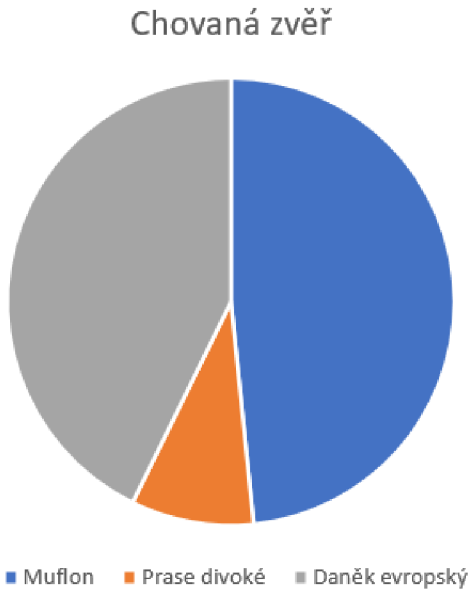

Graf č. 2: Podíl chované zvěře v oboře

Na základě návrhu držitele honitby byly Rozhodnutím Městského úřadu Telč v roce 2014 měněny minimální a normované stavy zvěře.

Tab. č. 7: Minimální a normované stavy zvěře v honitbě Roštejnská obora

Stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a stanovení koeficientu očekávané produkce (KOP)					
Druh zvěře	Jakostní třída	Plocha (ha)	Minimální stavy (ks)	Normované stavy (ks)	KOP
Muflon	IV	122	20	60	0,9
Prase divoké	IV	122	5	10	3,5
Daněk evropský	IV	122	20	50	0,8

7.2.1 Počty chované zvěře za posledních deset let

Tab. 8: Jarní kmenové stavy zvěře za posledních deset let

ročník	daněk evropský	muflon	prase divoké
2010–2011	25	48	24
2011–2012	34	60	27
2012–2013	30	55	23
2013–2014	36	54	24
2014–2015	43	52	10
2015–2016	41	59	8
2016–2017	48	55	7
2017–2018	51	59	6
2018–2019	50	59	10
2019–2020	53	60	11

Graf č. 3: Jarní kmenové stavy daňka za posledních deset let

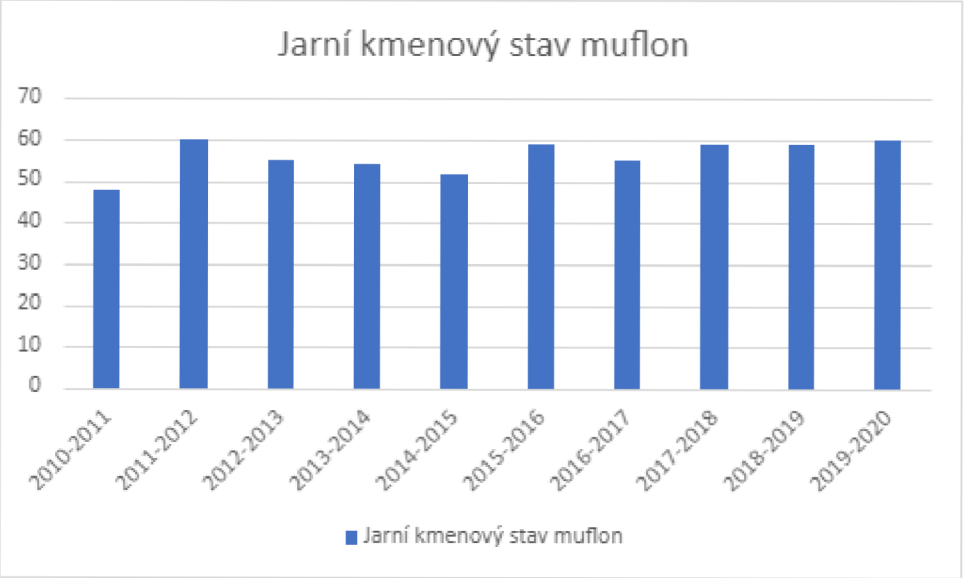

Graf č. 4: Jarní kmenové stavy muflona za posledních deset let

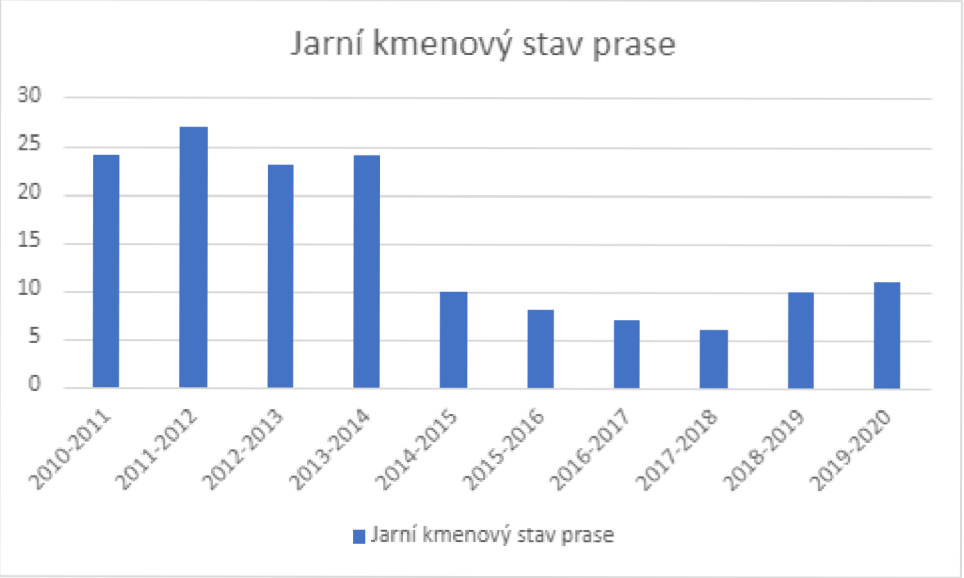

Graf č. 5: Jarní kmenové stavy prasete divokého za posledních deset let

Tab. č. 9: Velikost plochy obory na 1 ks zvěře v ha (výměra obory 122 ha) za deset let

ročník	daněk skvrnitý	muflon	prase divoké	celkem
2010–2011	4,89	2,54	5,08	1,26
2011–2012	3,59	2,03	4,52	1,01
2012–2013	4,07	2,22	5,30	1,13
2013–2014	3,39	2,26	5,08	1,07
2014–2015	2,83	2,35	12,2	1,16
2015–2016	2,98	2,07	15,25	15,25
2016–2017	2,54	2,22	17,43	1,11
2017–2018	2,39	2,07	20,33	1,05
2018–2019	2,44	2,07	12,20	1,03
2019–2020	2,30	2,03	11,09	0,98

Tab. č. 10: Počet chované zvěře na 1 ha obory za deset let

ročník	daněk skvrnitý	muflon	prase divoké	celkem
2010–2011	0,20	0,39	0,20	0,79
2011–2012	0,28	0,49	0,22	0,99
2012–2013	0,24	0,45	0,19	0,88
2013–2014	0,29	0,44	0,20	0,93
2014–2015	0,35	0,43	0,08	0,86
2015–2016	0,34	0,48	0,06	0,88
2016–2017	0,39	0,45	0,06	0,90
2017–2018	0,42	0,48	0,05	0,95
2018–2019	0,41	0,48	0,08	0,97
2019–2020	0,43	0,49	0,09	1,01

Tab. č. 11: Další druhy zvěře v oboře za posledních deset let

Výskyt dalších druhů zvěře v oboře						
ročník	Liška obecná	Kuna lesní a skalní	Holub hřivnáč	Špaček obecný	Sojka obecná	Vydra říční
2010–2011	1	1	4	4	4	0
2011–2012	1	1	4	4	6	0
2012–2013	1	1	4	4	4	0
2013–2014	1	1	4	2	6	0
2014–2015	1	1	4	2	10	0
2015–2016	1	1	4	4	8	0
2016–2017	1	0	6	4	8	0
2017–2018	1	0	6	6	10	0
2018–2019	1	1	6	6	10	1
2019–2020	1	1	6	6	10	1

V historii fungování Roštejnské obory byl zásadní chov zvěře jelení, daňčí a černé zvěře.

Tab. č. 12: Počty chované zvěře v historii obory (Slavinger 2018)

rok	jelení zvěř	černá zvěř	daňčí zvěř
1677	67	16	–
1688	62	36	–
1690	52	38	–
1691	51	26	–
1750	31	8	20
1895	–	60	–
1912	–	–	160

7.2.2 Odstřel zvěře za posledních deset let

Výsledky mysliveckého hospodaření – skutečný lov zvěře. Roční výkaz o honitbě, stavu a lovu zvěře za uvedená období

Tab.č. 13: Odstřel podle druhů za posledních deset let

Odstřel podle druhů										
ročník	daněk	daněla	daňče	muflon	muflonka	muflonče	kňour	bachyně	loňčák	sele
2010–2011	4	4	4	5	8	13	0	0	1	6
2011–2012	5	4	4	1	6	3	0	0	2	3
2012–2013	8	10	7	5	9	7	0	0	5	3
2013–2014	7	7	6	5	4	5	0	0	1	6
2014–2015	2	2	4	5	3	4	0	0	16	15
2015–2016	3	4	6	3	3	6	0	0	2	5
2016–2017	3	0	4	4	7	8	0	0	0	9
2017–2018	3	5	7	4	5	7	0	0	0	5
2018–2019	6	5	6	6	7	7	0	0	0	7
2019–2020	5	6	5	8	6	5	1	1	0	9

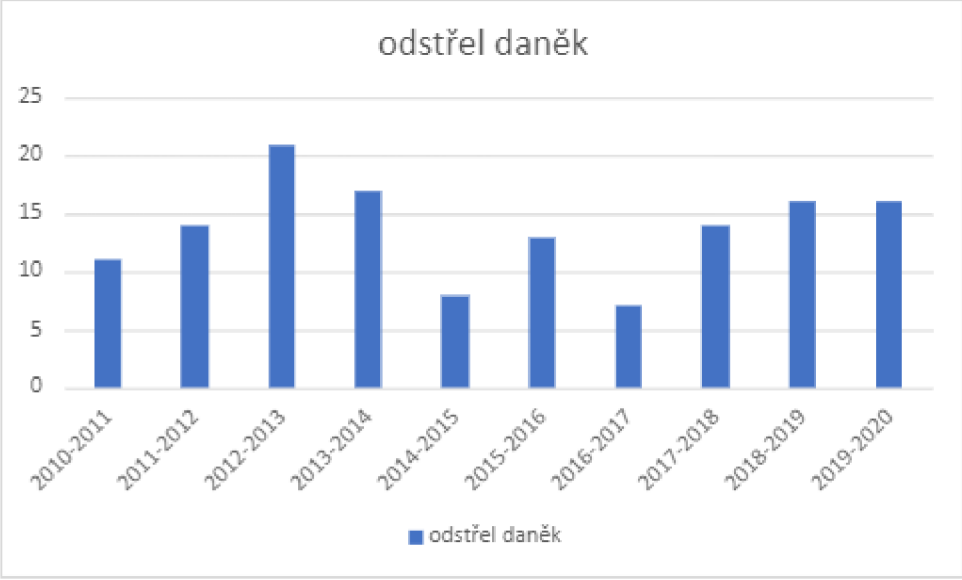

Graf č. 6: Odstřel daňka za posledních deset let

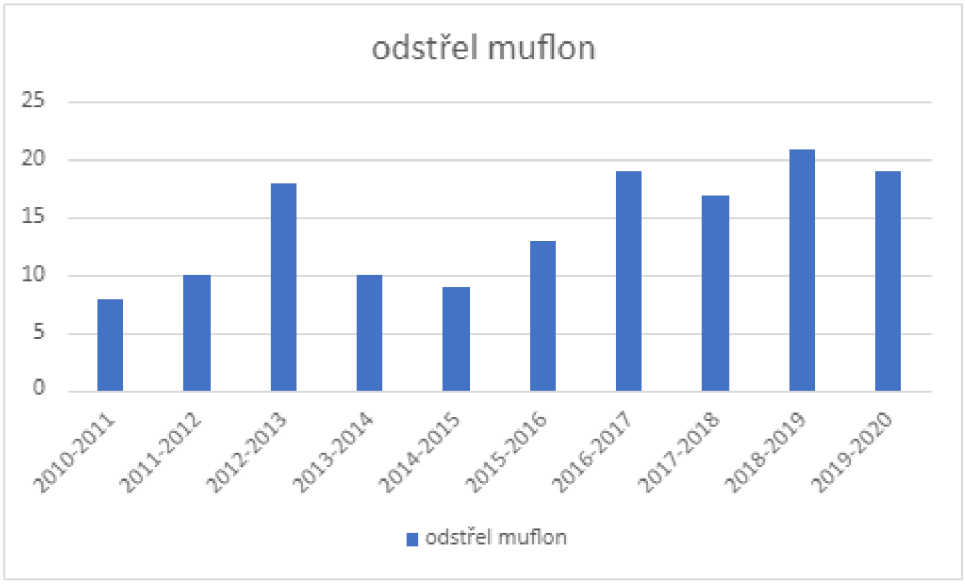

Graf č. 7: Odstřel muflona za posledních deset let

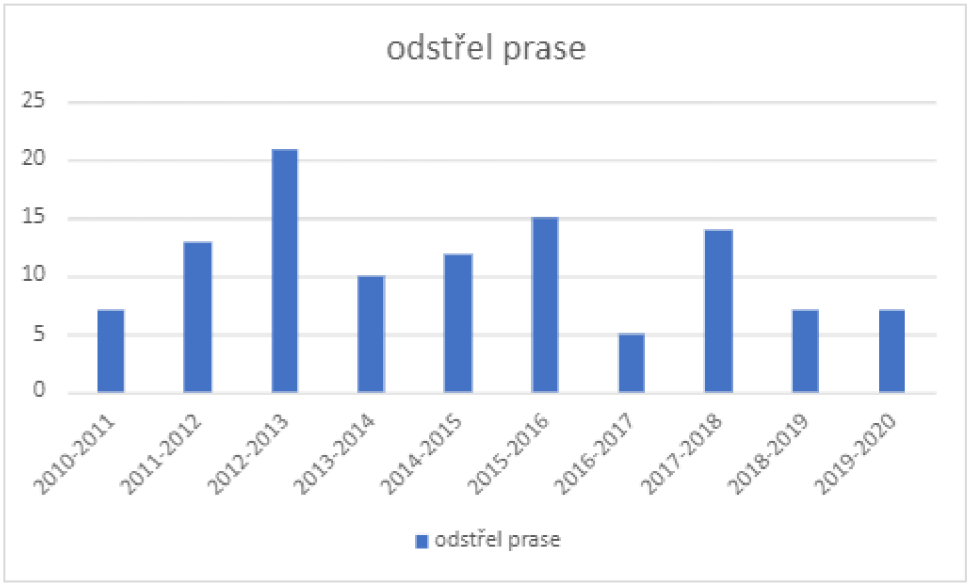

Graf č. 8: Odstřel prasete divokého za posledních deset let

Tab. č. 14: Počty odstřelené zvěře na 1 ha obory za posledních deset let (výměra obory 122 ha)

ročník	daněk skvrnitý	muflon	prase divoké	celkem
2010–2011	0,10	0,21	0,06	0,37
2011–2012	0,11	0,38	0,04	0,23
2012–2013	0,20	0,17	0,07	0,44
2013–2014	0,16	0,11	0,07	0,34
2014–2015	0,07	0,10	0,25	0,42
2015–2016	0,10	0,10	0,06	0,26
2016–2017	0,06	0,16	0,07	0,29
2017–2018	0,12	0,13	0,07	0,29
2018–2019	0,14	0,16	0,06	0,36
2019–2020	0,13	0,16	0,09	0,38

7.3 Myslivecká zařízení v oboře

V Roštejnské oboře se nachází 12 druhů mysliveckých zařízení. Seznam těchto zařízení je tvořen z oborního plotu, stodoly, 6 přístřešků, krechtu, 12 kazatelen, 7 posedů, 11 koryt, 2 seníky, 3 jeslemi, 4 betonovými krmelišti, 5 průlezy v oplocení pro černou zvěř, záskokem. Rozmístění vyjmenovaných druhů mysliveckých zařízení je zakresleno v obr. č. 7, současně s umístěním původní brány a skládky 111 kusů původních kamenných sloupků. V oboře se dále nacházejí 4 slaniska, jejichž účelem je doplnění minerálních látek zvěři, kaliště pro černou zvěř, jako ochrana před ektoparazity.

Tab. č. 15: Počet ha na 1 kus zařízení

Druh zařízení	Počet zařízení	Velikost obory	Počet ha na 1 ks zařízení
stodola	1	127	127
krecht	1	127	127
posed + kazatelna	19	127	6,8
seník	2	127	63,5
jesle	3	127	42,3
koryto	11	127	11,5
záskok	1	127	127
slanisko	4	127	31,8
kaliště	2	127	63,5
betonové krmeliště	4	127	31,7
průlezy v oplocení	5	127	25,4

Tab. č. 16: Počet zvěře na 1 kus zařízení

Druh zařízení	Počet zařízení	Počet zvěře	Počet zvěře na 1 zařízení
stodola	1	124	124
krecht	1	124	124
posed + kazatelna	19	124	6,5
seník	2	124	62
jesle	3	124	41,3
koryto	11	124	11,5
záskok	1	124	124
slanisko	4	124	31,8
kaliště	2	124	62
betonové krmeliště	4	124	31
průlezy v oplocení	5	124	24,8

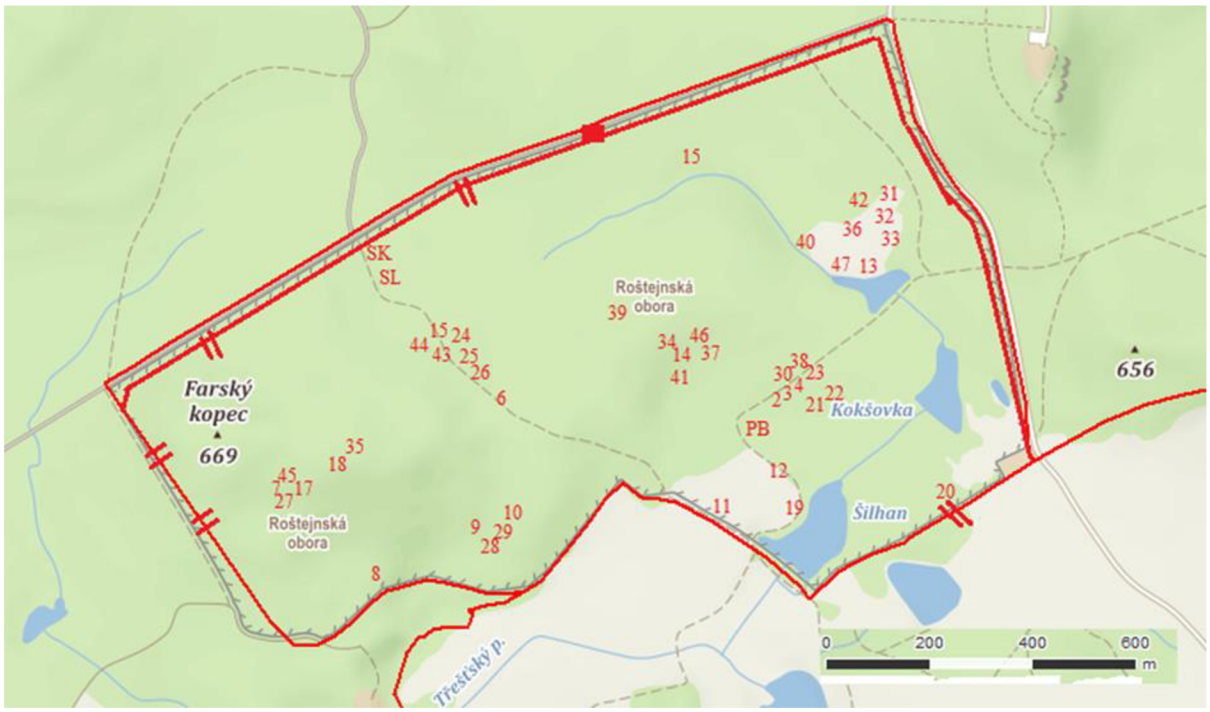

Obr. č. 7: Umístění mysliveckých zařízení v oboře (legenda v příloze č.2), Zdroj: Mapy.cz

7.3.1 Oborní oplocení

Účel: zamezení úniku zvěře z obory a proniknutí predátorů do obory

Při obnově oborního oplocení byly z větší části použity původní žulové sloupky, které jsou od sebe vzdálené 5 m. Na části asi 2000 m byly kamenné sloupky nahrazeny dubovými, které jsou vedle sebe ve dvojicích. Výplň mezi sloupky tvoří dřevěná ráhna ze smrkového dřeva zasazených do drážek sloupů, na části 300 m je výplní mezi dubovými sloupky oborní pletivo, do výšky 2,20 m s velikostí ok 0,15 x 0,15 m.

Délka oborního oplocení 4917 m

Vzdálenost mezi kamennými sloupky 5 m

Vzdálenost mezi dubovými sloupky 4 m

Rozměry kamenného sloupku 0,35 x 0,30 m, výška 2 m

Rozměry dubového sloupku (dubová kulatina) 0,22 x 0,20 m

Šířka smrkového ráhna 0,12 – 0,15 m

Výška oplocení 2 metry s přihlédnutím k terénním změnám

Délka oplocení na 1 ha obory je 38,71 m.

Rozloha obory na jednu vjezdovou bránu je 31,75 ha.

Obr. č. 8: Oborní oplocení s původními sloupky

Obr. č. 9: Část plotu s dubovými sloupky a oborním pletivem

7.3.2 Oborní vrata – hlavní brána

Účel: zajištění provozu

Dřevěná vrata tvoří dvě křídla z ocelových profilů zasazenými do kruhových pantů v objímkách ve zdi sloupů.

Výška sloupů 3 m

Šířka sloupů 0,80 m a 0,83 m

Výška křídel brány 2,66 m

Šířka 1 křídla 1,57 m

Šířka vrat 3,14 m

Počet bran do obory: 4

Obr. č. 10: Kopie původní „Žluté brány“

7.3.3 Stodola

Účel: uskladnění sena a zemědělské techniky

Jedná se o novou stavbu, která byla dokončena v roce 2014 na pozemku v k.ú. Doupě. Stěny zděné s omítkou a fasádním nátěrem světle okrové barvy. Vrata s ocelovým rámem, výplň dřevěné palubky svisle položené s lazurou tmavě hnědé barvy. Střecha pokrytá asfaltovým šindelem, tmavě hnědá. Výplň stěn dřevěná prkna svisle položené s polodrážkou, barva hnědá. Podokapní žlab z pozinkovaného plechu. Dřevo krovu ošetřeno lazurou. Stodola je postavena 7,30 m od stávající cesty v blízkosti seníku. Nájezd ke stodole je zpevněn drátkobetonem o tloušťce 20 cm.

Zastavěná plocha 220 m^2

Výška budovy 9,70 m

Výška pod střechu 5 m.

Při tloušťce obvodových stěn 35 cm, je velikost skladovacích prostor 0,64 m^2 na 1 ha obory.

Velikost skladovacích prostor na 1 kus zvěře je 1,6 m^2.

Počet: 1

Obr. č 11.: Stodola v Roštejnské oboře

K dalším zařízením pro uskladnění objemového krmiva jsou vyžívány 2 seníky a přístřešky.

Obr. č. 12: Seník

7.3.4 Krecht

Účel: uskladnění řepy

Vnitřní plocha krechtu 10 m^2, vnější rozměry 2,90 x 4,40 m + 1,20 m schody. Betonová stěna 0,2 m.

Hloubka v terénu 1,60 m. Vnitřní výška 2,150 m. Výška celkem 2,70 m.

Objem krechtu 21,5 m^3.

Nutná oprava střechy – zakrytí bude provedeno z betonového panelu o tloušťce 35 cm.

Počet: 1

Obr. č. 13: Krecht v Roštejnské oboře před rekonstrukcí

7.3.5 Kazatelny a posedy

Účel: pozorování a lov zvěře

V oboře nachází 19 staveb, z toho 12 kazatelen a 7 posedů různých typů. Určené pro 1–2 lovce. Základ tvoří dřevěné konstrukce, spojované ocelovými hřebíky. Pouze dvě kazatelny jsou vybaveny opěrkami na ruce.

Rozměry: výška 3–5 m, měřeno po podlahu, základový kříž od 1,6 x 1,6 až 2,0 x 2,0 m, podlaha pozorovatelny 1,0 x 1,0 m až 1,2 – 1,2 m, výška pozorovatelny 1,8 m, výška lavičky nad podlahou 0,55 m, okno 0,8 x 0,4 m. Okna u 6 kazatelen zakrytá plexisklem, 6 bez výplně. Podlaha u 6 kazatelen opatřena kobercem k odhlučnění. Sedlová střecha u 8 pozorovatelen, 11 pozorovatelen krytých střechou šikmou. Vnější vzdálenost nosnic žebříku 0,60 m. Délka příčlí 0,72 m. Vnitřní vzdálenost mezi příčlemi 0,26 m.

Počet kazatelen: 12

Počet posedů: 7

Obr. č. 14: Kazatelna

7.3.6 Koryto se stříškou

Účel: předkládání jadrného krmiva

Délka korýtek je 1,2 m až 1,6 m. Výška po střechu 1,9 m. Korýtka do výšky 0,80 m. Šířka: dno 0,20 m, koruna 0,30 m, hloubka 0,25 m. Střecha ze smrkových prken pokrytá lepenkou.

Počet: 9

Obr. č. 15: Koryto se stříškou

7.3.7 Jesle

Účel: zakládání objemového krmiva

Stavební materiál: dřevo, výška od země po střechu 1,9 m, vzdálenost příček 0,20 m

Počet: 3

7.3.8 Betonová krmeliště na řepu

Účel: Plocha pro předkládání řepy

Počet: 4

Obr. č. 16: Betonové krmeliště

7.4 Stavby pro plnění funkcí lesa

7.4.1 Lesní cesty

Zajištění provozu v oboře a odvoz vytěženého materiálu. Znázornění lesních cest v Roštejnské oboře a okolí na mapovém výstupu v GIS obr. č. 17

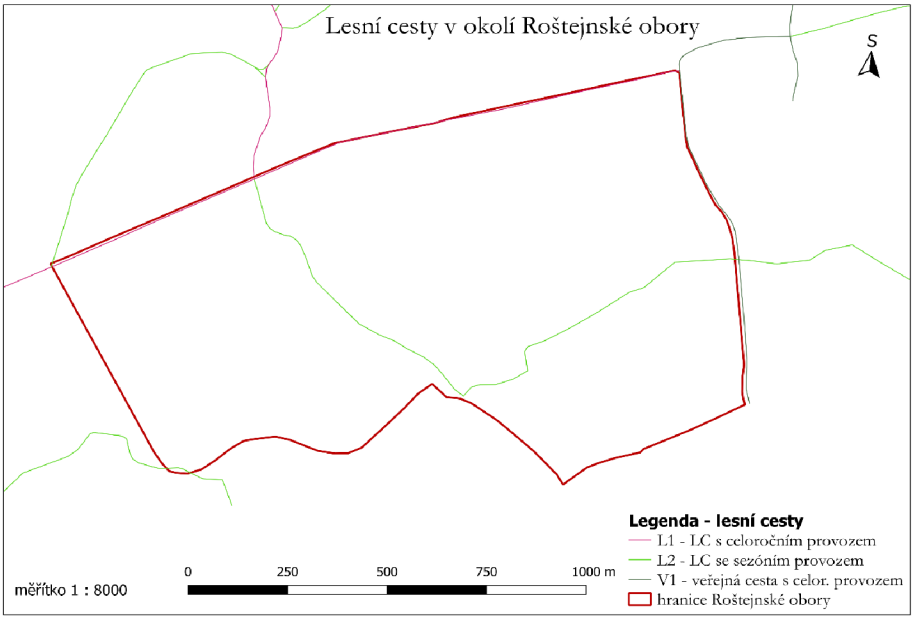

Obr. č. 17: Lesní cesty v Roštejnské oboře a okolí

7.4.2 Vodní toky

Vodu v oboře zabezpečují 3 rybníky Pařezáček, Kokšovka a Šilhan, které jsou napájeny z potoka. Znázornění na mapovém výstupu v GIS, obr. č. 18

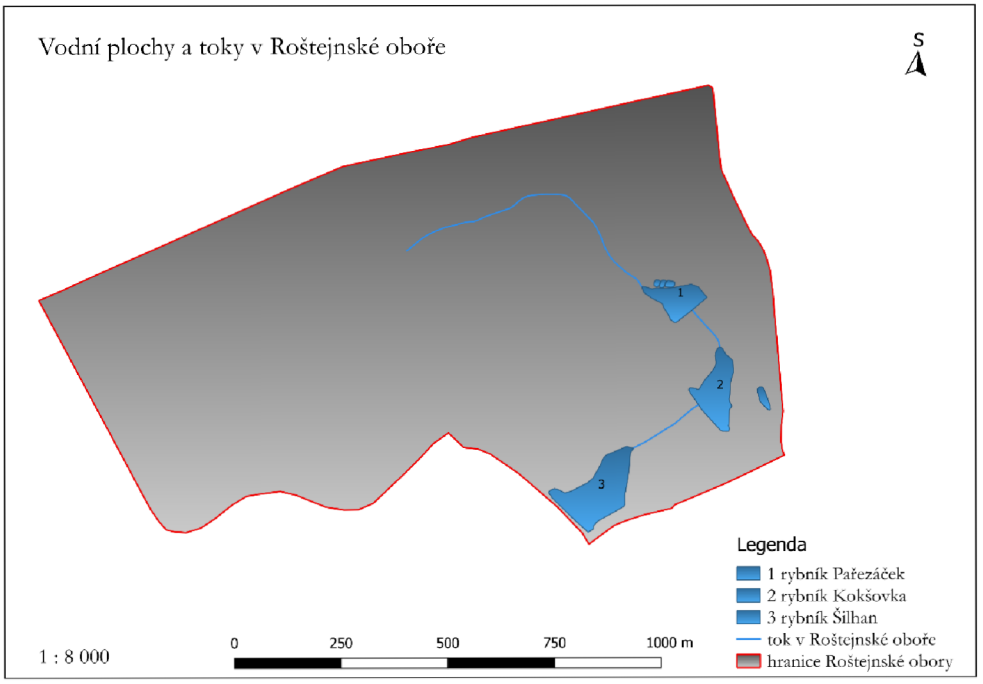

Obr.č. 18: Vodní plochy a toky v Roštejnské oboře

Obr. č. 19: Rybník Pařezáček v Roštejnské oboře

8 Diskuze

Roštejnská obora splňuje minimální výměru 50 ha, kterou stanovuje zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Wolf (2003) uvádí, že starý zákon č. 23/62 Sb., o myslivosti minimální výměru pro oboru nestanovil, minimální výměra 50 ha pro oboru je stanovena až v zákoně 449/2001. Z historie vyplývá, že na menší ploše, než je dnes stanoveno, fungovala obora pouze po jejím založení Zachariášem z Hradce kolem roku 1577, kdy Bláhová a Dostálová (2014) pro tuto dobu uvádějí rozlohu 30 ha s poznámkou, že se obora dál postupně rozšiřovala. Na konci 18. století, ze kterého pochází první dochovaná mapa a obora byla ve vlastnictví rodu Slavatů, byla její rozloha 196 ha (Bláhová, Dostálová 2014). Můžeme se ale domnívat, že plocha obory se zvětšovala již za jejího zakladatele, neboť z archivních záznamů vyplývá, že senem a zvěřinou z obory Zachariáš z Hradce zásoboval špitál v Telči.

Obora je vybavena mysliveckými stavbami a zařízeními pro přikrmování zvěře. Podle Lesprojektu (1988) je v souvislosti se zařízeními pro chov zvěře doporučen 1 krmelec na 100–150 ha oborní plochy, 1 slanisko na 50 ha oborní plochy, 1 sklep na dužnaté krmivo na 150–200 ha oborní plochy a 1 sklad objemového krmiva na 500–1000 ha oborní plochy. Myslivecké stavby jsou doporučeny v počtu 1 kazatelny na 30–50 ha oborní plochy a 1 vysoký posed na 100–200 ha oborní plochy. Roštejnská obora disponuje různými typy těchto zařízení, ale vždy převyšuje doporučený počet. V souvislosti s historií se uvádí, že zařízení pro přikrmování a podávání soli v oborách existovalo již od jejich počátku, Roštejnská obora není výjimkou.

Součástí historické obory byla také hájenka. Dnešní obora tuto stavbu nevlastní, hájenka, která je součástí oborního plotu je soukromým majetkem jiného majitele. Stavba oborního plotu v Roštejnské oboře je příznivě vyřešena pro případné opravy, jelikož je téměř po celém svém vnějším obvodu zpřístupněna průjezdnou komunikací. Doporučení pro výšku oborního plotu 2,20 m pro chov daňčí a mufloní zvěře a 2 m pro černou zvěř (Hanzal, Slamečka 2019) vyhovuje Roštejnský historický oborní plot výškou 2 m zvěři černé. Pokud budeme dávat do souvislosti budování oborních plotů a výskyt predátorů, není tento problém zatím v Česku tolik závažný. Bude však třeba vývoj vlčích populací a výskyt rysa v našich přírodních podmínkách sledovat. V této souvislosti je zajímavý pohled do historie Roštejnské obory, která měla v 17. století u oborního plotu, pro odchyt vlků, vybudované vlčí jámy, v příloze 1, je na detailu mapy toto zařízení zakresleno. Stejně jako vlčí jámy souvisí s Roštejnskou oborou i další způsob lovu, a to „na čihadlech“. Důkazem je tak, nejen pojmenování jedné

z lečí „Čihadla“, která je zakreslena na historické mapě a je dobře viditelná na detailu mapy v příloze 1 v jihovýchodní části obory, ale také proto, že se tento pomístní název části obory stále používá. Tyto a další zakázané způsoby lovu jsou dnes upraveny zákonem o myslivosti.

V Roštejnské oboře je v současné době normovaný stav 50 ks daňčí zvěře, 60 ks mufloní zvěře a 10 ks černé zvěře. Skutečné stavy zvěře v oboře jsou 53 ks daňčí zvěře, 60 ks mufloní zvěře a 11 ks černé zvěře. Celková výměra obory je 127 ha. Po odečtení ostatní plochy o rozloze 5 ha vyjde 122 ha oborní plochy. Hromas a kol. (2000) připomíná, že zvěř by měla mít v oboře dostatek prostoru, který ji zajistí příležitost k úkrytu a klidu, a to bez přístupu veřejnosti. Nepopírá, že je to vždy možné, ale v nejdůležitějších obdobích, hlavně v době reprodukce je třeba klidové podmínky zajistit. Vzhledem k tomu, že Roštejnskou oborou vede naučná přírodovědná stezka, je v době rozmnožování zvěře veřejnosti vstup zakázán a v době zimního přikrmování omezen.

Pro zjištění normovaného stavu zvěře, podle plánovací vyhlášky, ve vztahu k ploše obory je třeba použít přepočet na 1 jedince spárkaté zvěře, kdy 1 jedinec spárkaté zvěře je roven: 1 jedinci jelena evropského, 1 jedinci siky Dybowského, 1 jedinci siky japonského, 2 jedincům jelence běloocasého, 2 jedincům daňka evropského, 2 jedincům muflona, 4 jedincům kamzíka horského, 4 jedincům srnce obecného, s tím aby 1 jelení jednotka nebyla vyšší než 2 ha výměry obory (Česko 2002). Přičemž je uživatel honitby povinen stavy zvěře udržovat mezi minimálním a normovaným. Po přepočtení skutečného stavu zvěře na jelení jednotku vychází daňčí zvěř na 26,5 jedinců, mufloní zvěř vychází na 30 jedinců a černá zvěř na 5,5 jedinců. Celkem tedy 62 jedinců spárkaté zvěře. Při skutečné výměře obory 122 ha vychází pro jednotku spárkaté zvěře 1,97 ha, což je na rozloze obory zanedbatelné. V oboře jsou tedy chovány 3 druhy zvěře, daněk evropský, muflon a prase divoké. Doporučení Hromase (2000) chovat v oboře jeden druh zvěře není splněn. V případě chovu více druhů, je však v tomto případě splněno doporučení, chovat pohromadě muflona a daňka. Červený (2010) dokonce říká, že při společném chovu daňka a muflona je dobře využita potravní nabídka obory, jelikož se při spásání porostů vhodně doplňují. Myslím si, že každodenním přikrmováním, lze zvěři vynahradit menší prostor obory. V tomto případě však zanedbatelný. Hospodaření v oboře znamená rovnováhu mezi početním stavem, prostorem a úživností. Pokud výše uvedenou metodou jeleních jednotek určíme normovaný stav zvěře na plochu obory v historii a porovnáme se stavem zvěře, který máme pro tuto práci k dispozici zjistíme, že vzhledem k její rozloze nebyla přezvěřena.

Údaje o odstřelu ukazují, že populace zvěře je v Roštejnské oboře udržována na hranici normovaných stavů, jak uvádí Drmota (2010).

Pokud však budeme chtít zjistit, který druh zvěře má v historii Roštejnské obory delší tradici zjistíme, že Záškodová, Bláhová (2016) uvádějí pro chov jelení zvěře období do roku 1825 s jejím návratem mezi lety 1867–1878. Daňčí zvěř se chovala v letech 1582–1589 a od počátku 18. stol. do roku 1945. V součtu to znamená (pokud pro vznik obory použijeme rok 1577, jak uvádí Tuma (2018), 259 let chovu jelení zvěře. Chov daňčí zvěře vychází v součtu na 251 let (počátek 18. stol. byl určen od roku 1701). Rozpor přichází s údajem od Husáka (1986), který chov daňčí zvěře v Roštejnské oboře datuje do období 1582–1945, což vychází na 363 let. Je ovšem pravda, že Záškodová, Bláhová (2016) ve svých záznamech zohledňují válečné události, které měli na setrvání zvěře v oboře velký vliv a uvádějí období, kdy byla zvěř v oboře vojsky úplně vystřílena. S přihlédnutím k těmto podrobnějším údajům lze říci, že délka chovu těchto dvou druhů byla v oboře téměř stejná. Historie opět zaznamená, který druh zvěře bude v současné oboře, po jejím znovuotevření v roce 2006, preferován.

9 Závěr

Bakalářská práce měla za úkol posouzení vybavenosti Roštejnské obory stavbami a zařízeními z hlediska historického vývoje. Výsledky ukázaly, že současná obora je dostatečně vybavena zařízeními určenými jejímu provozu. Na stavbu zařízení jsou využívány přírodní materiály, které nepůsobí nevhodně v přírodním prostředí a také vůči zvěři nejsou použité materiály rušivé. Nedostatek byl zjištěn u krechtu, u kterého je nutná oprava zakrytí. Důležitá je také pravidelná kontrola oborního oplocení. Další navržená opatření se týkají menších oprav a doplnění. Prostor pro chov zvěře je podle doporučení 1 kus zvěře na 2 ha plochy při každodenním přikrmování dostačující. Také z historických počtů zvěře, které byly pro tuto práci k dispozici a přirovnáním k dnešním normám lze konstatovat, že není vykázáno výrazné přezvěření na tehdejší ploše obory. Dalším zajímavým zjištěním z historie obory je budování vlčích jam u oborního plotu, lov na čihadlech a důkazem, který se materiálně zachoval do současnosti jsou stále používané původní kamenné sloupky oborního plotu. V této souvislosti se nabízí doporučení památkové péči, zařadit Roštejnskou oboru na seznam kulturních památek ČR. Vzhledem k délce fungování obory a její historické hodnotě je vhodným kandidátem.

9.1 Plán údržby, obnovy a doplnění zařízení pro příští desetileté období, včetně opatření proti predátorům

Kontroly zařízení a staveb, jejich stav a funkčnost je třeba provádět pravidelně.

Podle zjištění stavu zařízení v oboře je nejaktuálnější a nutná rekonstrukce zakrytí krechtu:

- pro zakrytí budou použity panelové stropní 4 překlady o délce 2,90 m a šířce 1,1 m (12,76 m^2)
- cena za 1 m^2 betonového překladu je 1 500,- Kč.
- celková cena překladů potřebných k zakrytí je 19 140,- Kč.

Požadovaný otvor v panelu byl zahrnut do ceny za m^2. Firma poskytne dopravu v ceně 2 000,- Kč, uložení bude provedeno jeřábem, cena 950,- Kč za 1 hodinu práce. Cena celkem 22 090,- Kč. Telefonicky konzultováno s obchodním zástupcem firmy Prefa Tovačov.

Oborní oplocení – pravidelná kontrola dřevěných ráhen, jejich případná výměna bude z vlastních zdrojů. Chemická konzervace se z finančních důvodů neprovádí, dochází vždy k jejich výměně materiálem z vlastních zdrojů.

Oborní brány – kontrola funkčnosti, ošetření proti korozi nátěrem 1x za 2 roky. Dbát na jejich uzavírání.

Kazatelny a posedy – musí být ve stavu, který umožňuje zařízení ihned používat. Kontrolovat stabilitu zařízení a případně podepřít, u zakrytých zařízení kontrola střechy. U všech typů kontroly podlah, příčlí žebříků a vadné vyměnit. Každoročně provést ošetření proti houbám v místech spojů dřevěných částí. Kovové spoje naolejovat, aby nebyly při manipulaci hlučné. Dřevo impregnovat nátěrem pro jeho delší životnost. Doporučením je dovybavení kazatelen kobercem pro zateplení a tlumení zvuku. Dovybavit zařízení opěrkami na ruce. Nepoužívané posedy a kazatelny rozebrat a odstranit.

Krmná zařízení – kontrolovat jejich technický stav, výměna asfaltové lepenky na střeše jeslí (příloha 4), pravidelně provádět čištění a dezinfekci zařízení včetně jejich okolí.

Rybníky – sečení trávy a celková úprava břehu, odstraňování náletových dřevin, kontrola hráze.

Lesní cesty – čištění propustků, svodnic, vyřezávání nežádoucích dřevin.

Při plnění výše uvedených doporučení je třeba respektovat technické a organizační požadavky, dodržovat správné pracovní postupy, požadavky spojené s požární ochranou a ochranou životního prostředí.

V souvislosti s opatřeními proti predátorům jsou poznatky Drouillyho a kolektivu z centrální Afriky v podmínkách naší republiky zatím bezpředmětné, jelikož se u nás velkých šelem nenachází tak závažné množství, abychom museli přehodnotit funkci obory z chovné na ochranou. Ačkoli v Česku přibývá vlčích území a zvedá se populace rysů, není zatím predace tolik závažná, jako právě v Karru.“

10 Seznam literatury a použitých zdrojů

Ambrož, R., Drozda, J., Steinová, Š., Tuma, D., 2020: Obory a bažantnice: opomíjená hodnota kulturního dědictví: kritický katalog. Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, Zdiby. ISBN 978–80–85881–46–2.

Andreska, J., Andresková, E., 1993: Tisíc let myslivosti. Nakladatelství Tina, Vimperk. ISBN 80–85618–12–5.

Bláhová, L., Dostálová, J., 2014: Roštýnská obora. In: Ambrož, R., (ed.): Obory a bažantnice v kulturní historii. Prameny a studie 53. Národní zemědělské muzeum. Praha.

Brown, C.J. 2014: Policy on Fencing and Enclosure of Game, Predators and Dangerous Animals in the Western Cape Province. Biodiversity Support Services & Scientific Services. Private Bag X5014, Stellenbosch, 7599, 26 p. dostupné též z: https://studylib.net/doc/18156838/policy-on-fencing-and-enclosure-of-game--predators

Červený, J., Kamler, J., Kholová, H., Koubek, P., Martínková, N., 2010: Myslivost: Ottova encyklopedie. Ottovo nakladatelství, Praha. ISBN 978–80–7360–895–8.

Česko. Vláda. Zákon č. 449/2001 Sb., ze dne 27.11.2001, o myslivosti, v platném znění (Zákon o myslivosti). In Sbírka zákonů České republiky. 2001. Dostupné také z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001–449ISSN 1211–1244.

Česko. Vláda. Vyhláška č. 491/2002 Sb., ze dne 28.11.2002, o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd, v platném znění. In Sbírka zákonů České republiky. 2002. Dostupné také z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-491?text=491%2F2002.

Drmota, J., 2011: Lov zvěře v našich honitbách. Nakladatelství Grada, Praha. ISBN 978–80–247–3644–0.

Drouilly, M., Marion TAFANI, Nicoli NATTRASS a Justin O'RIAIN. Spatial, temporal and attitudinal dimensions of conflict between predators and small–livestock farmers in the Central Karoo. African Journal of Range & Forage Science [online]. 2018, 35(3–4), 245–255 [cit. 2022–02–28]. ISSN 1022–0119. Dostupné z: doi:10.2989/10220119.2018.1522669

Forst, P., Jirák, J., Brož, V., Kučera, V., Kováč, J., Nováková, E., Wurzinger, H., Lankaš, K., Zelený, L., 1975: Myslivost, Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

Hanák, K., Kupčák, V., Skoupil, J., Šálek, J., Tlapák, V., Zuna, J., 2008: Stavby pro plnění funkcí lesa. Pro Českou komoru autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Vydalo Informační centrum ČKAIT, Praha. ISBN 978–80–87093–76–4.

Hanzal, V., Hart, V., Janiszewski, P., Forejtek, P., Mrkvičková Kořanová, D., 2018: Myslivost II. Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha. ISBN 978–80–213–2857–0.

Hanzal, V., Slamečka, J., 2019: Obornictví a bažantnictví. Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha. ISBN 978–80–213–2997–3.

Havránek, F., Klusák, K., Bukovjan, K., Růžička, J., Czudek, R., 2003: Oborní chov zvěře, Ministerstvo zemědělství ČR, Praha.

Hromas, J., Bláhovec, B., Konfršt, A., Kovařík, J., Kučera, V., Lankaš, K., Mlejnek, J., Novák, R., 2000: Myslivost. Matice lesnická spol. s.r.o., Písek. ISBN 80–86271–04–8.

Husák, F., Lochman, J., Wolf, R., Hromas, J., Kotrlý, A., Klusák, K., 1986: Daněk – sika – jelenec. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

Juřík, P., 2010: Dominia pánů z Hradce, Slavatů a Czerninů. Nakladatelství Libri, Praha. ISBN 978–80–7277–444–9.

Kokeš, O., 1974: Myslivecká zařízení v honitbách. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

LESPROJEKT. Typizační směrnice: Obory pro chov spárkaté zvěře. Brandýs nad Labem: Ministerstvo lesního a vodního hospodářství a dřevozpracujícího průmyslu ČSR, 1988.

Letošťák, Ľ., Krištof, A., 2005: Myslivecké pasti v dějinách lovu zvěře. Vydavatelství Epos, Ružomberok. ISBN 80–89191–39–8.

Martan, P., 1992: Barok–zlatý věk myslivosti. Nakladatelství Papyrus, Vimperk. ISBN 80–901111–8–1.

Pacáková–Hošťáková, B., Petrů, J., Riedl, D., Svoboda, A., M., 1999: *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. Nakladatelství Libri, Praha. ISBN 80–85983–55–9.

PIRIE, Tara J, Rebecca L THOMAS a Mark DE FELLOWES. Game fence presence and permeability influences the local movement and distribution of South African mammals. African Zoology [online]. 2017, 52(4), 217–227 [cit. 2022–02–28]. ISSN 1562–7020. Dostupné z: doi:10.1080/15627020.2017.141007

Rakušan, C., Brož, V., Hromas, J., Husák, F., Lochman, J., Macourek, J., Páv, J., Wolf, R., 1979: Základy myslivosti. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

Rahn, J., 2008: Práce v honitbě–péče o honitbu, myslivecká zařízení, pracovní nářadí. Nakladatelství Grada, Praha. ISBN 978–80–247–2568–0.

Slavinger, M., 2018: Historie a současnost telečských obor. Sborník muzejního spolku v Třešti 1: 43–51.

Tuma, D.,2018: Zlatý věk obor–z historie obornictví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, Plzeň. ISBN 978–80–85035–53–7.

Tuma, D., 2020: Lovecká zařízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, Zdiby. ISBN 978–80–85881–48–6.

Vach, M., Bartoš, J., Bejček, V., Bukovjan, K., Hanák, J., Janota, J., Kůtová, J., Pospíšil, J., Růžička, J., Šťastný, K., Zíka, T., 2010: Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích. Nakladatelství Silvestris, Příbram. ISBN 978–80–901775–6–7.

Vodička, F., 1948: Zvěř a myslivost ve světle věků, Nakladatel E. Hladík, Praha.

Vosátka, J., Bednář, V., Ernst, M., Feuereisel, J., Forejtek, P., Havránek, F., Kamler, J., Kostečka, J., Kovařík, J., Novotný, V., Vala, Z., Vosátka, P., Vosátka, P., Zelenka, J., 2013: Myslivost, ochrana přírody, chov zvěře a zvířat, lov. Vydavatelství Druckvo, Praha. ISBN 978–80–87668–08–5.

Wandel, G., 2007: Myslivecká zařízení v honitbách svépomocí, Nakladatelství Grada, Praha. ISBN 978–80–247–2050–0.

Wolf, R., Chroust, M., Kokeš, O., Lochman, J., 1976: Naše obory. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

Wolf, R., 2003: Myslivecká zařízení pro intenzivní chov zvěře. In: Hanzal, V. (ed.): Myslivost – její poslání a význam v kulturní krajině. Sborník referátů. Česká lesnická společnost, Praha, S. 48–52. ISBN 80–20–01568–1.

Záškodová, J., Bláhová, L., 2016: Lesní krajina na Telčsku a její využití v hospodářské a společenské rovině. In: Indrová, M., Tobiášková, I., (eds.): Procházka panstvím

Telč. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, Telč, S. 51–76. ISBN 978–80–905631–2–4.

Žalman, V., 1994: Základy mysliveckého chovu, péče a ochrany zvěře. Nakladatelství Albert, Boskovice. ISBN 80–85834–06–5.

Internetové zdroje:

Základní • Mapy.cz

11 Seznam příloh

Příloha 1: Označení čihadla a vlčí jámy……66

Příloha 2: Legenda k obrázku č. 7……66

Příloha 3: Letecká mapa Roštejnské obory ……69

Příloha 4: Jesle……70

Příloha 5: Krmeliště……70

Příloha 6: Kaliště……71

Příloha 7: Skládka původních sloupků ……71

Příloha 8: Záskok z vnější strany obory ……72

Příloha 9: Záskok z vnitřní strany obory ……72

Příloha 10: Průlez v oplocení ……73

Příloha 11: Pozůstatky původní „Žluté brány“ ……73

Příloha 1: Označení čihadla a vlčí jámy

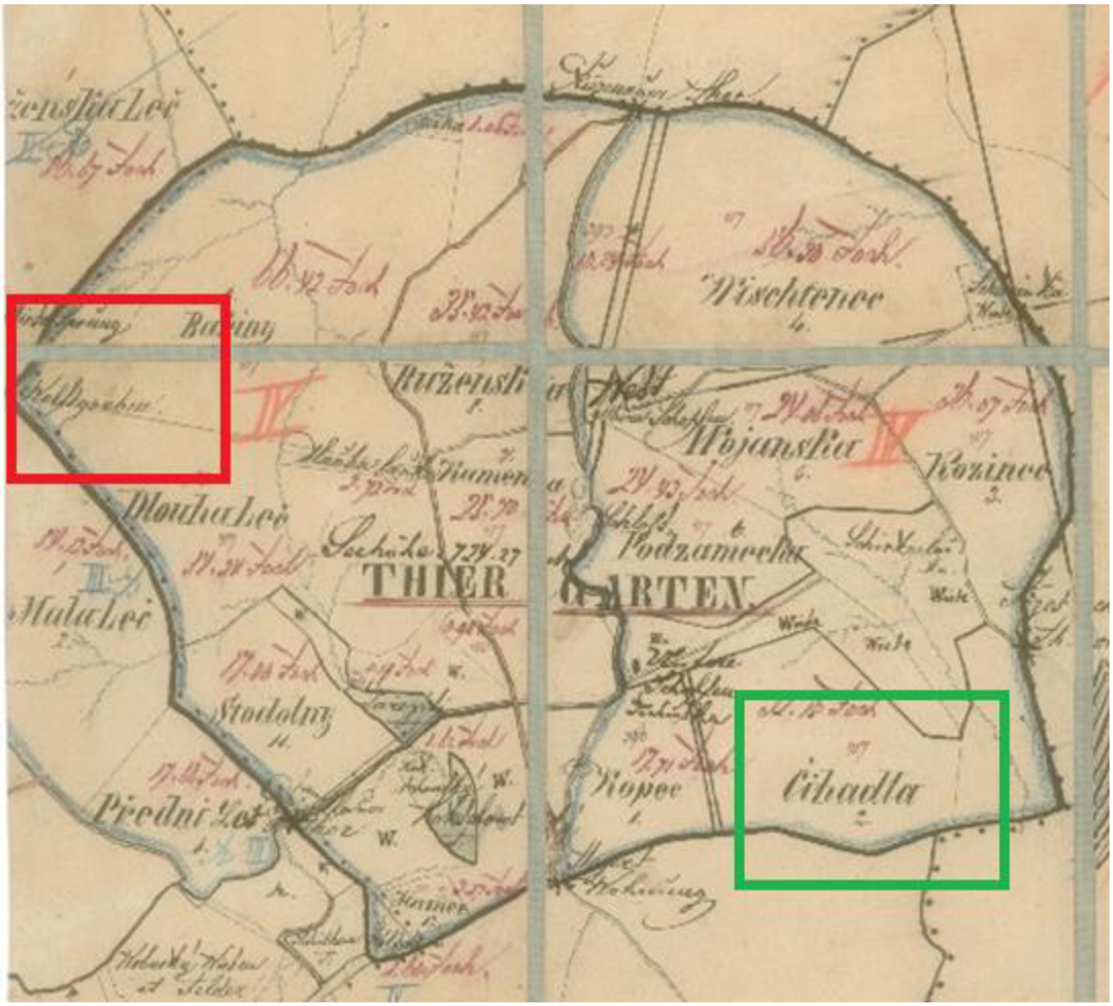

Příloha 2: Legenda k obrázku č. 7

Soupis mysliveckých zařízení v Roštejnské oboře			
Označení	Druh zařízení	Stav	Bližší popis
	Oborní oplocení	běžný	
2	Stodola	nová	
3	Přístřešek dřevěný	běžný	na brambory/seno
4	Krecht	nutná oprava	
5	Kazatelna	běžný	uzavřená s okny

6	Kazatelna	běžný	uzavřená s okny
7	Kazatelna	běžný	uzavřená s okny
8	Kazatelna	běžný	uzavřená s okny
9	Kazatelna	nová	uzavřená s okny
10	Kazatelna	nová	uzavřená s okny
11	Kazatelna	nová	uzavřená s okny
12	Kazatelna	nová	uzavřená s okny
13	Kazatelna	běžný	uzavřená s okny
14	Kazatelna	běžný	uzavřená s okny
15	Kazatelna	běžný	otevřená
16	Kazatelna	běžný	uzavřená s okny
17	Posed	běžný	otevřený
18	Posed	běžný	otevřený
19	Posed	běžný	otevřený
20	Posed	běžný	otevřený
21	Posed	běžný	otevřený
22	Posed	běžný	otevřený
23	Posed	běžný	otevřený
24	Koryto	běžný	se stříškou
25	Koryto	běžný	se stříškou
26	Koryto	běžný	se stříškou
27	Koryto	běžný	se stříškou
28	Koryto	běžný	se stříškou
29	Koryto	běžný	koryto
30	Koryto	běžný	koryto

31	Koryto	běžný	se stříškou
32	Koryto	běžný	se stříškou
33	Koryto	běžný	se stříškou
34	Koryto	běžný	se stříškou
35	Přístřešek	nový	dřevěný s lavičkou
36	Přístřešek	běžný	dřevěný s lavičkou
37	Přístřešek	běžný	dřevěný s lavičkou
38	Přístřešek	běžný	dřevěný u stodoly
39	Seník	běžný	dřevěný
40	Seník	běžný	dřevěný
41	Jesle	nový	dřevěné
42	Jesle	nový	dřevěné
43	Jesle	nový	dřevěné
44	Krmeliště beton	běžný	plocha na řepu
45	Krmeliště beton	běžný	plocha na řepu
46	Krmeliště beton	běžný	plocha na řepu
47	Krmeliště beton	běžný	plocha na řepu
	Průlezy v oplocení	běžný	5x pro černou zvěř
	Záskok		záskok pro zvěř
PB	Původní brána		2 sloupy
SL	Kamenné sloupky		

Příloha 3: Letecká mapa Roštejnské obory

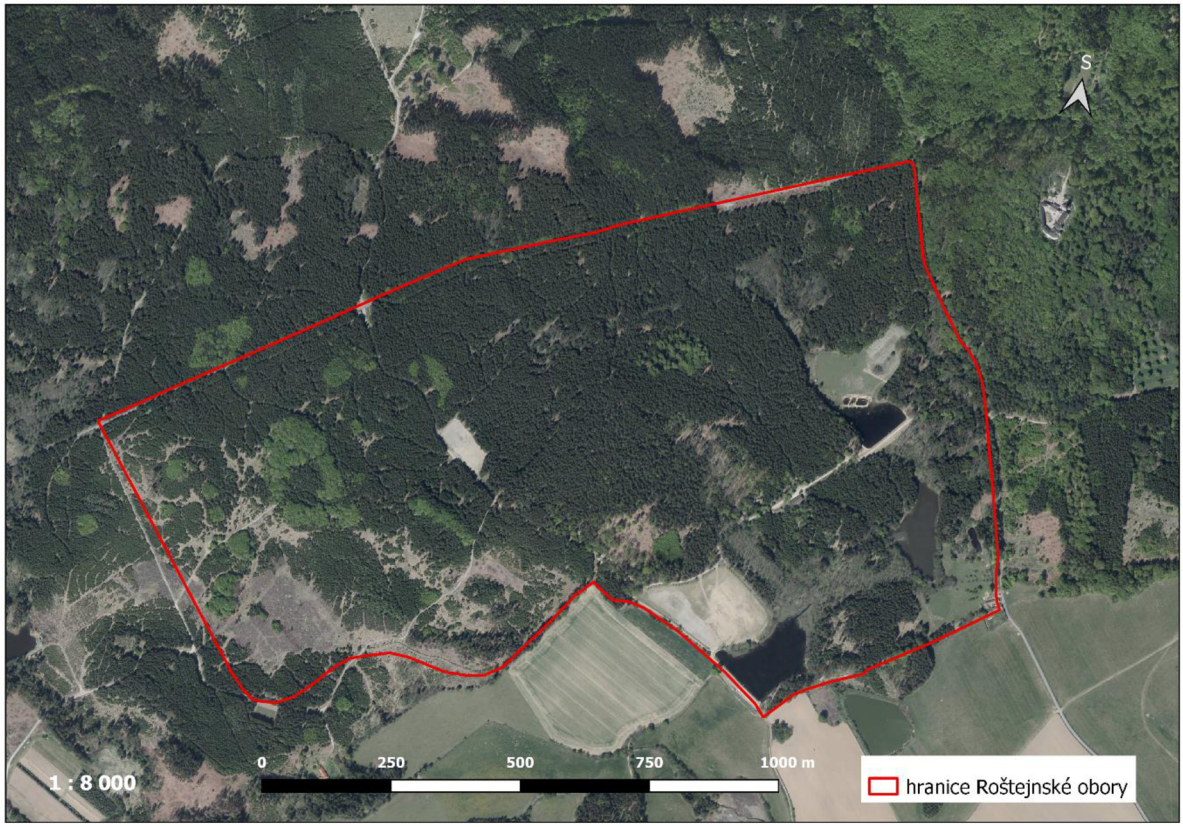

Zdroj: Mapy.cz

Příloha 4: Jesle

Příloha 5: Krmeliště

Příloha 6: Kaliště

Příloha 7: Skládka původních sloupků

Příloha 8: Záskok z vnější strany obory

Příloha 9: Záskok z vnitřní strany obory

Příloha 10: Průlez v oplocení

Příloha 11: Pozůstatky původní „Žluté brány“